Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

№ 213 (9709).

1989 йил 8 ноябрь чоршанба

Баҳоси 3 тийин.

ОКТЯБРЬ ЙЎЛИ — ТАНЛАБ ОЛГАН ТАРИХИЙ ЙЎЛИМИЗ

МОСКВА. 1989 йил 7 ноябрь. Қизил майдондаги В. И. Ленин Мавзолейи минбарида.

ТАСС — ЎзТАГ телесурати.

Улуғ Октябрь зулм ва зўравонлик дунёсига қарши чиқди, инсоният олдида биринчи марта социалистик тараққиётнинг реал истиқболини очиб берди. Юксак инқилобий идеаллар мамлакатимиз халқларини энг яхши, қаҳрамонона ишларга илҳомлантирдики, бу ишлар Ленин ишининг давоми сифатида тарихга кирди.

Босиб ўтилган 72 йил мутлақ музаффар юриш йиллари бўлгани йўқ. Ана шу даврнинг ярмидан кўпроғини мамлакат вайроналик келтирган урушлар ва уларнинг оқибатларини тугатиш, ҳолдан тойдирувчи қуролланиш пойгаси келтириб чиқарган фавқулодда вазиятда яшади. Шахсга сиғиниш ва буйруқбозлик - маъмуриятчилик системасининг зўравонлиги йилларида Ленин ғояларининг бузилиши иқтисодиятга катта путур етказди, ижтимоий кескинликни келтириб чиқарди.

Ана шу қийинчиликларни енгиб ўтиш учун социализмнинг ҳақиқий идеалларини қайтадан тиклайдиган қайта қуриш зарур бўлди. Янгилаш — кураш демакдир. Муаммоларнинг илдизлари чуқур, психологик ғовларни ва салбий анъаналарни ўзгартириш қийин. Халқ оммасининг ғайрати ва инқилобий ижодкорлиги тўла ишга солинмаса, бу йўлдан бориб бўлмайди.

Биз келажакка ишонамиз. Совет кишилари фақат социализм йўлида чинакам янгиланишни тасаввур этадилар, муваффақият зўр ғайрат билан қилинган меҳнат орқалигина, иқтисодиятдаги қатъий силжишлар орқалигина келишини биладилар. Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 72 йиллигига бағишланган тантаналарнинг амалий муҳити бунинг далилидир.

Бугун намойишчиларнинг сафлари устида, Қизил майдон атрофидаги биноларнинг пештоқларида расмий — дадил шиорлар, ҳамма ишни — ҳатто бажариб бўлмайдиган ишларни ҳам уддалаш ҳақидаги ваъдалар кўринмайди. Уларнинг ўрнига барча одамлар учун қадрли бўлган «Ер — деҳқонларга!, Ҳокимият — Советларга!, Халқларга — Тинчлик!» сўзлари кўзга ташланади. Улуғ Октябрнинг шиори бугун ҳам ўз аҳамиятини йўқотмаган, унда социалистик янгиланишнинг моҳияти акс этган.

Мавзолейнинг Марказий минбарига **М. С. Горбачев, В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, В. А. Крючков, Е. К. Лигачев, В. А. Медведев, Н. И. Рижков, Н. Н Слюньков, Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев, А. П. Бирюкова, А. В. Власов, А. И. Лукьянов, Е. М. Примаков, Б. К. Пуго, Г. П. Разумовский, О. Д. Бакланов, А. Н. Гиренко, Ю. А. Манаенков, Е. С. Строев, Г. И. Усмонов** ўртоқлар кўтариладилар.

Таниқли совет ҳарбий бошлиқлари, жамоатчилик вакиллари ҳам шу ерда эдилар.

Қизил майдоннинг тош терилган қисмида Москва гарнизони қўшинлари парадга саф тортиб турибди.

Спасск минорасидаги курантлар соат 10 га занг уради. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Мудофаа министри армия генерали Д. Т. Язов парад қўмондони генерал-полковник Н. В. Калинин рапортини қабул қилиб олади, қўшинларни айланиб, парад қатнашчиларини байрам билан табриклайди. Сўнгра Д. Т. Язов минбарга кўтарилиб нутқ сўзлайди.

Кўп овозли «Ура!» садолари янграйди. Совет Иттифоқи давлат гимни эшитилади, артиллерия салюти гумбирлайди.

Кўп йиллик анъанага мувофиқ майдонга биринчи бўлиб ҳарбий музика билим юртининг тарбияланувчилари кириб келадилар. Улар ижро этаётган куйга минглаб карнайлардан иборат қўшма оркестр қўшилади.

Парад бир неча ўн йиллардан буён давом этаётган анъанага мувофиқ ўтмоқда. Лекин Москва гарнизони қўшинларининг бугунги тантанали маршида фарқ қилувчи хусусиятлар ҳам бор, улар мамлакатимиз тараққиётининг ҳозирги босқичи билан боғлиқ.

Ўтган йиллардаги юбилей тантаналаридан фарқли равишда бу ҳарбий парад анча камтар. Қизил майдондан атиги 220 та жанговар техника, жами 8197 кишидан иборат 16 та полк саф тортиб ўтади. Мутахассисларнинг фикрича, бу СССР Қуролли Кучларнинг барча турларини намоён этиши мумкин бўлган қўшинларнинг энг кам сонидир.

Сурункасига бир неча йилдан буён Қизил майдондаги парадларда стратегик ракеталар кўринмаётганлигини ҳам таъкидлаймиз. Бу янги сиёсий тафаккурнинг энг яхши далили эмасми, бу тафаккурнинг амалга оширилиши шунга олиб келдики, ҳозирги Октябрь байрамларининг нақ арафасида ОТР — 23 ядро ракеталарининг бутун бир тури тугатилди.

Совет Армияси кўз олдимизда ўзгариб бормоқда. Армиянинг анча қисқартирилишини бутун дунё КПССнинг ядросиз дунёга эришишга қаратилган йўли яхши истаккина эмас, балки реал истиқбол эканлигининг ишончли аломатидир. Мудофаа комплексида катта ўзгаришлар юз бермоқда, у халқ хўжалиги эҳтиёжлари сари, иқтисодиятимизнинг талаблари сари сезиларли даражада бурилмоқда.

Ҳамиша бўлгани каби қўшма ҳарбий оркестрнинг Мавзолей олдидан ўтиши параднинг хотимаси бўлди.

Марш садолари аста-секин тинади.

Пионерлар партия ва Совет давлати раҳбарларига гуллар тақдим этадилар.

Майдонга намойишчилар кириб келадилар. Колонналар олдида, Москва байроғи остида районларнинг тўққиз ой якунларига кўра, социалистик мусобақада ғолиб чиққан вакиллари бормоқдалар. Уларнинг орасида Москва станоксозлик заводи йиғувчи-слесари В. Буковский, 24-мактаб-интернат директори Г. Венидиктова, иқтисод-статистика институтининг студенти В. Корнюхин, Москвадаги 2-Ярославль локомотив депосининг машинисти А. Максимов, СССР Фанлар академияси физика химия институтининг директори Ю. Полукаров, болалар врачи Л. Утенковалар бор, Улар қайта қуришга фаол ҳисса қўшиб, меҳнатда ва ўқишдаги муваффақиятлари билан байрам намойишининг биринчи сафларида бориш ҳуқуқини қўлга киритдилар.

«Намойиш» изоҳли луғатга қараганда кайфиятни омма олдида ифодалашдир. Инқилобнинг 72 йиллигида бизнинг кайфиятимиз қандай? Қалбларимиз байрамдаги каби қувончга тўлами? Бу саволга ҳозир осонгина жавоб бериш мумкинми? Шу билан бир вақтда байрам намойишига москваликлардан 100 мингдан кўпроқ киши чиққанлигини одат кучи, кўникмаларнинг кучи деб изоҳлай олмаймиз. Деярли беш йил давом этган ошкоралик — ҳамма нарсага ишонавериш, сиёсий гўллик, икки юзламачилик касалликларидан халос бўлиш учун етарли муддатдир. Лоқайдликдан халос бўлиш учун ҳам етарли муддатдир.

...Бундан буён ҳам байрамларга қанча қизил алвон кетганига, осмонга учирилган шарлар сонига, майдонга чиққан колонналар сонига қараб баҳо берамизми? Октябрь санаси арафасида парламент сессиясида шу ҳақда гап борди. Депутатлардан бири бир қолипда ўтадиган юбилейлардан, тантананинг қандай ўтишини олдиндан белгилаб қўйишдан воз кечиб меҳнаткашларга ўз байрамларини ижодий тусда ўтказиш имконини беришни таклиф қилди. Айниқса Советлар мамлакати туғилган кун ана шундай байрам қилиниши керак.

Бугун жамиятимиз ҳаётининг ҳамма соҳалари янгиланаётган даврда Улуғ Октябрь куни тўғрисида, тарих, қайта қуриш ҳақида мулоҳаза юритиш ўринлидир.

Кўпгина суҳбатдошларимиз — СССР халқ депутатларидир. Улар халқ эътиборида тургани учун суҳбатга таклиф қилганимиз йўқ. Халқ вакиллари жамият барча қатламлари манфаатларини ифодалайдилар, халқнинг орзу-умидларини воқеликка айлантириш учун реал ҳокимиятга эгадирлар.

Ҳамма нарсага ишончсизлик билан қарайдиган кишилар нималар ҳақида гапирмасинлар, халқ депутатларининг биринчи съезди, ҳозирги СССР Олий Советининг фаолияти — туб ўзгаришларнинг энг яхши далилидир. Янги депутатлар олдинги итоатгўй депутатларга мутлақо ўхшамайдилар ва улар амалий равишда қонунларни барпо этиш кайфиятидадирлар. Октябрнинг асосий шиорлари Қизил майдондаги парламентимиз биносининг деразаларига беҳуда умид билан қараётгани йўқ. Бу бинода Октябрь шиорларини қонун билан мустаҳкамлаши лозим бўлган ҳужжатлар — мулк, ер, ижара, социалистик корхона, маҳаллий ўзини ўзи бошқариш, пенсия таъминоти тўғрисидаги қонунлар устида қизғин иш олиб борилмоқда. Ерга хўжайиннинг қайтиб келиши, меҳнаткашларнинг тўла ҳокимияти, барча совет кишиларининг муносиб яшаши, миллий сиёсатнинг ленинча идеалларига қайтиш, тенг ҳуқуқли халқлар федерациясини барпо этиш ана шу ишларнинг муваффақиятига боғлиқдир.

СССР Олий Совети қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари комитетининг раиси, СССР халқ депутати С. Алексеевга сўз берамиз.

— Ҳозирги пайтда, аввало СССР Олий Совети орқали, унинг қонун актларида Октябрь ғоялари, халқнинг тўла ҳокимиятга эга бўлиши ғоялари, меҳнаткашлар ишлаб чиқариш воситаларининг реал хўжайинлари бўлишдан иборат ғоялар мужассамлашаётганига ҳар бир совет кишиси учун тушунарли бўлган ишончни ҳис этмоқдаман. Оталаримиз, боболаримиз чоризмга ҳужум қилган вақтларида улар ишонган, ёрқин орзу-умидлар ҳозирги сиёсатимизда амалга оширилмоқда.

Қизил майдон узра «Реал ваколатлар — Советларга» шиори сузиб бормоқда. Москва биринчилар қаторида халқ ҳокимиятини конкрет иқтисодий мазмун билан тўлдиришга тайёрланмоқда: пойтахт ва ундаги 33 район 1 январдан бошлаб территориал хўжалик ҳисоби ва маҳаллий ўзини ўзи бошқаришга ўтади.

— Бунинг учун, — дейди Калинин район ижроия комитетининг раиси Н. Квач, — корхоналар ва ташкилотларнинг манфаатларини улар жойлашган территория манфаатлари билан уйғун боғлаш керак. Ҳозирча эса маҳаллий Советлар етилган муаммоларни ҳал қилиш учун реал ҳокимиятга эга эмаслар, улар илтимос қилишга мажбурлар. Ҳисоб-китоблар шуни кўрсатмоқдаки, хўжалик ҳисобига ўтилгач, Советларнинг омилкорлик фаолияти кенгайтирилгач зарур маблағлар топилади. Бизнинг таклифларимиз қийинчилик билан амалга ошмоқда, чунки беш йиллик олдиндан белгилаб қўйилган. Лекин биз келажакка ишонч билан қараймиз: келгуси йил район иқтисодиятида жиддий бурилиш қилиш учун база бўлиши лозим. Маҳаллий ўзини ўзи бошқариш тўғрисидаги қонун қабул қилинишини орзиқиб кутяпмиз.

Жамиятнинг тобора кўпроқ сиёсийлашуви янгилашга меҳнаткашларнинг оммаларини тобора кенгроқ жалб этишни ўз ичига олади. Касаба союзларимиз машъум «ҳаракатга келтирувчи тасма» назариясини улоқтириб ташлаб социализмнинг сиёсий системасида ўз ўрнини топмоқда, Ленин комсомоли «юқоридан» ортиқча васийликдан холи бўлмоқда, вужудга келаётган ташаббускор уюшмаларнинг кўпи ижобий жараёнларни жадаллаштириш учун курашмоқда. Ҳозир қайта қуришнинг муҳим қуролига айланган оммавий ахборот воситалари ғоят хилма-хил жамоатчилик фикрини ифодаламоқда.

— Ҳозир Қизил майдон телевизион камераларнинг объективлари орқали қандай кўринмоқда? — деб тележурналист А. Крутовга мурожаат қиламиз. У СССР халқ депутати, ҳозир меҳнат вахтасида турибди.

— Икки йилдан буён байрам репортажларини эшиттиришда қатнашяпман. Олдинги тантаналарни эслайдиган бўлсак, бундай қонуният кўзга ташланади: бизда ҳам сиёсий, ҳам иқтисодий вазият нақадар қийин бўлса, мавзолей минбарида турган раҳбарлар кўкрагида юлдузлар шунча кўп эди, намойиш шу қадар улуғвор ўтказиларди, шиорлар, музика, сунъий гуллар шу қадар кўп бўларди. Гўё бу билан ишимиз яхши боряпти, ташвишланишга ҳожат йўқ деб ўзларини ҳам, ҳаммани ҳам ишонтиришга уринар эдилар. Тан оламан, сўнгги вақтда репортаж олиб бориш қийин бўлиб қолди. Ҳозир ғалаба рапортлари, қўшиб ёзилган рақамлар кетмайди, албатта. Ҳаммаси қатъий ва ишчан бўлиб қолди. Аммо ҳозир микрофон ва камера билан ишлаш қизиқарлироқ. Илгари одамлар «Ура!», «Яшасин!» деб бақирар, плакатларни кўтариб ўтишар, безатилган аравачаларни олиб боришарди, лекин бунда самимийлик йўқ эди. Самимийлик қаердан ҳам бўлсин! Ҳозир ҳам табассум учун асос жуда кам. Йил жуда оғир келди, турли воқеалар бизни ларзага солди. Аммо одамларнинг юзларида улар

(Давоми 2-бетда).

КРЕМЛДА БАЙРАМ ҚАБУЛИ

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 72 йиллиги муносабати билан КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети 7 ноябрь куни Кремлнинг Съездлар саройида қабул маросими уюштирдилар.

Қабул маросимида **М. С. Горбачев, В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, В. А. Крючков, Е. К. Лигачев, В. А. Медведев, Н. И. Рижков, Н. Н Слюньков, Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев, А. П. Бирюкова, А. В. Власов, А. И. Лукьянов, Е. М. Примаков, Б. К. Пуго, Г. П. Разумовский, Д. Т. Язов, О. Д. Бакланов, А. Н. Гиренко, Ю. А. Манаенков, Е. С. Строев, Г. И. Усмонов** ўртоқлар ҳозир бўлдилар.

Залда КПСС Марказий Комитетининг аъзолари ва аъзоликка номзодлари, КПСС Марказий Ревизия комиссиясининг аъзолари, СССР халқ депутатлари, министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари, Ленин партиясининг ветеранлари, Октябрь революциясининг қатнашчилари, саноат ва қишлоқ хўжалиги илғорлари, таниқли фан арбоблари, маданият усталари, ҳарбий бошлиқлар, Қизил майдондаги ҳарбий парад қатнашчилари бор эдилар.

Тантаналарда қатнашиш учун мамлакатимизга келган чет эллик меҳмонлар, чет давлатларнинг Москвадаги дипломатия ваколатхоналари бошлиқлари, руҳонийларнинг намояндалари, совет ва чет эл журналистлари ҳозир бўлдилар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Советининг Раиси М. С. Горбачев ҳозир бўлганларга мурожаат этиб нутқ сўзлади.

Ўртоқ М. С. ГОРБАЧЕВ нутқи

Азиз ўртоқлар, дўстлар! Хонимлар ва жаноблар!

1917 йилнинг Октябрь кунлари ўтмишда қолиб биздан тобора узоқлашмоқда, янги дунёнинг бунёдга келиши ана шу кунлар билан боғлиқдир. Зотан улуғ революциянинг ҳар бир йиллиги — ўзига хос ҳақиқат палласи, ишларимизни революциянинг олий мақсадларига қиёс қилиш, бошдан кечирилган нарсалар тўғрисидагина эмас, шу билан бирга келгусидаги ишлар тўғрисида ҳам қайта-қайта ўйлаш учун бир мавриддир.

Халқларимиз Октябрь байроқлари остида амалга оширган ишлар билан фахрланамиз! Шу куни биз совет кишилари барча авлодларининг ишлари ва жасоратлари учун уларга чуқур иззат-ҳурматимизни изҳор этамиз.

Аммо бу ифтиҳор большевиклар ва Ленин ўйлаган режаларнинг ҳаммаси ҳам кўнгилдагидек чиқмаганлигини кўришга ҳалақит қилмайди. Лекин биз ҳозирги авлодларнинг бурчи нимада эканлигини биламиз. Биз бурилиш даврида яшаб, ишлаяпмиз. КПССнинг ташаббуси билан авж олдирилган қайта қуриш ҳар бир гражданнинг ҳам, умуман халқнинг ҳам ижодий бунёдкорлик фаолияти учун ғоят катта имконият очди.

Мамлакатнинг келажаги ишларимизнинг қандай боришига боғлиқ бўлади.

Биз бугун революцион қайта қуришдан, ижтимоий фаолликнинг ўсишидан тарихий умидвор бўлиб, ўз мамлакатимизни янгилашдек кенг миқёсли режаларимиз рўёбга чиқишига астойдил ишонаяпмиз.

Иқтисодий ислоҳот қийинчилик билан бўлсада, муттасил силжиб бораяпти. Биз ҳуқуқий давлатнинг қонуний асосларини бунёд этаяпмиз. Миллий муносабатларни уйғунлаштириш дастури ишлаб чиқилган. Демократиялаш ва ошкоралик жараёни социализм йўлида янада самарали ишламоқда.

Биз саросималикка тушмасдан ҳозирги танг даврни босиб ўтишимиз, собитқадамлик билан ишлашимиз, енг шимариб ишлашимиз зарур. Октябрь сабоқларига, Ленин васиятларига содиқ бўлиш — ҳақиқатга тик боқиш, воқелик қандай бўлса уни шундайлигича кўриш, энг муҳими эса реалистик, амалий равишда ҳаракат қилиш демакдир.

Қайта қуриш режаларини рўёбга чиқариш борасидаги куч-ғайратларни ошириб бориш зарурлигини халқ тобора кўпроқ англаётганлиги — ҳозирги даврнинг энг асосий хусусиятидир.

Ҳар жиҳатдан — ички ишларда ҳам, ташқи ишларда ҳам халққа таяниш муҳимдир. Эҳтимол биз янги аср бўсағасидагина «халқаро сиёсат» тушунчасининг асл маъноси ҳукуматлар ўртасидаги муносабатларгина эмас, балки айни халқлар ўртасидаги муносабатлар эканини тушуна бошлаётган бўлсак керак. Бунда воқеаларнинг ривожланиши ленинчасига бормоқда.

Заминдаги муштарак тақдиримиз яхлитлигини ҳис этиш, дунё ягона ва бир-бири билан боғлиқ эканини тобора кўпроқ тушуниш ҳозир жаҳондаги кишиларнинг кайфиятига хос бўлган асосий хусусиятдир.

Халқлар буни ҳамиша ҳис этиб келишганди, албатта, чунки бу — азалдан мулоқот, ҳамкорлик, дўстлик учун яратилган инсон табиатига хосдир.

Аммо бизнинг умумий инсоният тарихимизда ҳаддан ташқари кўп ёмонлик, ҳаддан ташқари кўп иллат йиғилиб қолди. Ер юзи халқлари ҳаётидаги янги босқични ҳақиқатан ҳам тинчлик босқичига айлантириш учун қанча вақт керак бўлади? Бу нарса ҳаммамизга, биргаликдаги куч-ғайратларимизга, сиёсат воситаси сифатида зўравонликка абадул-абад барҳам беришга ҳамда ҳуқуқни ва ўзаро ҳурматни халқаро турмушнинг нормаси ва қонунига айлантиришга бўлган азму-қароримизга боғлиқдир. Ўйлайманки, ҳозир бўлганларнинг ҳаммаси бу фикрга қўшиладилар.

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети номидан ҳаммангизни байрам билан муборакбод этишга ижозат бергайсиз!

Биз барча совет кишиларига Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 72 йиллиги билан қизғин қутлов ҳамда социалистик Ватанни янгилашдек буюк ишда муваффақият тилаб билдирган сўзлар билан мурожаат этамиз.

Бугунги тантанали кунда биз социалистик мамлакатларнинг халқларига, бутун дунё коммунистлари ва демократларига, барча чет эллик дўстларимизга ўзимизнинг Октябрь саломимизни ва дўстона истакларимизни йўллаймиз.

Бизнинг тантанамизга шерик бўлаётган ва шу залда ҳозир бўлган чет эл давлатларининг вакилларига энг эзгу-истакларимизни изҳор этамиз.

Бизга қутлов ва табрикномалар йўллаган давлатлар, ҳукуматлар, партиялар, ташкилотларнинг раҳбарларига ва айрим гражданларга миннатдорчилик билдираман.

Байрамингиз қутлуғ бўлсин!

* * *

Қабул маросими самимий, байрамона вазиятда ўтди.

(ТАСС).

БАЙРАМ МУШАКБОЗЛИГИ

Қизил майдон узра курантлар тантанавор бонг урмоқда. Роппа-роса тўққиз марта бонг урилгандан кейин Москванинг оқшомги осмони Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 72 йиллиги шарафига тўплардан отилган байрам мушакбозлигидан чароғон бўлиб кетди.

Иттифоқдош республикаларнинг пойтахтларида, қаҳрамон шаҳарлар Ленинград, Волгоград. Одесса, Севастополь, Новороссийск, Керчь, Тула, Смоленск, Мурманскда, Қаҳрамон Брест қалъасида, шунингдек Калининград, Львов, Ростов-Дон, Куйбишев, Новосибирск, Чита, Хабаровск, Владивосток ва Североморск шаҳарларида ҳам 7 ноябрь шарафига мушакбозлик бўлди.

(ТАСС).

ҚАЙТА ҚУРИШ БИЛАН БАРАВАР ОДИМ ТАШЛАБ

Бугунги байрам мамлакатимиздаги умумхалқ байрамлари қаторида ҳақли равишда алоҳида ўрин тутади — биз революция туғилган кунни, тарих вақтни янги ўлчовда ҳисоблай бошлаган кунни нишонлаяпмиз. Совет халқи Улуғ Октябрь санасини етмиш иккинчи марта нишонламоқда ва мана шу катта йўлда дуч келинган барча қийинчиликларга қарамай, мамлакатимиз қишлоқ ва шаҳарларида одамлар ўзларининг, партия сиёсатини қўллаб-қувватлаётганликлари ни, партия ташаббуси билан бошланган қайта қуриш принципларига содиқ эканликларини баён этиш учун намойишга чиқмоқдалар.

Совет Иттифоқи, жумладан Ўзбекистон халқлари ҳозирги вақтда ўз тарихидаги қийин даврни бошдан кечирмоқдалар. Йўл қўйилган қўпол хатолар, ленинизм принципларидан чекинишлар, оммавий репрессиялар социалистик идеалларга оғир зарба етказди. Бу эса социалистик қурилиш ишини жиддий равишда издан чиқарди, аммо халқимизни, мамлакатимизни 1917 йил октябрида танлаб олинган йўлдан оғдира олмади ва оғдира олмайди. Биз ҳозирдаёқ турли иллатлардан халос бўла бошладик. Партия социализмга янги сифат бахш этиш, ленинизм руҳини имкони борича тўлароқ тиклаш, инсон манфаатларини жамиятнинг асосий мақсадига айлантириш вазифасини қўйди. Бу бугунги кундаги бош мақсаддир.

7 ноябрь куни эрта тонгданоқ республика пойтахтининг бош майдони сари йўл олган минг-минглаб тошкентликлар буни жуда яхши англадилар. Улар кўтариб олган транспорант ва плакатларда илгаригидек «шарафловчи сўзлар» эмас, балки реал ишлар ва ютуқларни акс эттирувчи лўнда ва аниқ сўзлар ҳамда рақамларга кўзингиз тушади.

Хўжалик ҳисоби байрам колонналари безатилишига ўз таъсирини ўтказганлиги яққол сезилиб турибди. Республиканинг барча корхоналари, хўжалик ва ташкилотлари ана шу хўжалик ҳисобига ўтиш учун қизғин ҳозирлик кўрмоқдалар ва баъзи коллективлар ҳозирнинг ўзидаёқ ана шу усулга ўтдилар. Илгари минглаб сўм сарфланиб, дабдабали ва ҳашамдор жиҳозланган машиналар кўзга ташланмайди. Ортиқча шиорлар ва чақириқлар йўқ. Республика хўжалик юритишнинг янгича шароитида ишлашга, ташаббус ва омилкорлик, ишчанлик ва мустақиллик намоён этишга ўрганмоқда. Шубҳа йўқки, бу йўлда Ўзбекистон меҳнаткашларини шунчаки ютуқлар эмас, ҳақиқатан ҳам яқин йиллар ичидаёқ халқ фаровонлигини анча ошириш имконини берадиган чинакам муваффақиятлар кутмоқда.

Аммо байрам ўз таъсирини ўтказган, шунинг учун ҳам Тошкент кўчалари, проспектлари янада кўркамлашган. В. И. Ленин номли майдон байрам либосида. СССР, қардош иттифоқдош республикаларнинг байроқлари хилпираб турибди. Ҳамма нарса ҳарбий парад ва меҳнаткашлар намойиши бошланишига тахт турибди.

Байрам арафасида В. И. Лениннинг улуғвор ҳайкали пойига Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советидан, Қизил Байроқ орденли Туркистон Ҳарбий округининг ҳарбий кенгашидан, партия, уруш ва меҳнат ветеранларидан, Тошкент область партия комитети ва область ижроия комитети, шаҳар партия комитети ва шаҳар ижроия комитетидан, Ўзбекистон Касаба союзлари республика кенгашидан, Ўзбекистон комсомоли Марказий Комитетидан гулдасталар қўйилди.

Меҳмонлар учун ажратилган минбарлар одамлар билан лиқ тўлади. Бу ерда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзолари ва аъзоликка номзодлари, СССР халқ депутатлари ва Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутатлари, революцион ҳаракат ветеранлари, Ўрта Осиёда Совет ҳокимиятини ўрнатиш ва уни мустаҳкамлаш учун кураш қатнашчилари, уруш ва меҳнат ветеранлари, байналмилалчи жангчилар, ишлаб чиқариш илғорлари ва новаторлари.

(Давоми 2-бетда).

ОКТЯБРЬ ЙЎЛИ—ТАНЛАБ ОЛГАН ТАРИХИЙ ЙЎЛИМИЗ

(Давоми. Боши 1-бетда).

фикрлаётганликларини, ҳаётда юз бераётган барча воқеаларда ўз ўрнини жиддий равишда англаб олаётганликларини, энг муҳими эса ишончни кўриб турибман. Бу ўзгариш бўлишига, турмушнинг яхшиланишига ишончдир. Ана шу самимий туйғулар одамларни истарали қилмоқда.

Байрам меҳмонлари орасида Октябрь идеалларига бир умр содиқ кишилар — коммунистлар, ишчи партияларнинг вакиллари, сўл касаба союзларининг арбоблари кўп. 30 йилдан буён СССР билан савдо-сотиқ қилаётган британиялик бизнесмен П. Мэйхьюни революцияга хайрихоҳ деб айблай олмайсан:

— Сизларнинг дадил бошлаган ишларингизга чин кўнгилдан муваффақият тилайман. Ҳозир Совет Иттифоқи бошидан кечираётган давр жуда қийин давр. Лекин бу сўзсиз юз берадиган қонуниятдир. Чунки соғлом бўлиш учун оғриққа ҳам чидаш керак. Илгари СССРнинг ўзгаришларга қодирлигига Ғарбда ҳеч ким ишонмас эди. Энди эса М. С. Горбачевнинг самимийлигига, янги сиёсий тафаккур қайта қуришнинг теран моҳияти эканлигига энг консерватив сиёсатчилар ҳам ишондилар.

Колонналар устида КПСС Марказий Комитетининг Октябрь чақириқлари. Бу гал чақириқлар вазмин, лўнда, жамиятнинг реал ҳолатига асосланган. Бундай мурожаатлар газеталарнинг бутун биринчи саҳифасини эгаллаган, улар ҳақида ўйлашга ҳам вақт қолдирмаган даврлар ўтиб кетди — у даврларда иш қанча кам бўлса, гап шунча кўп эди. 1918 йилда инқилобнинг бир йиллиги арафасида Октябрь чақириқларини эслайлик. Унинг номи ҳам даврга хос содда ва инқилобий тусда эди: «Октябрь тантаналари учун шиорлар ва иборалар» деб аталарди. Тасодифми ёки давр тақозосими — ўша чақириқларнинг ва ҳозирги чақириқларнинг — 1918 йилги ва 1989 йилги чақириқларнинг миқдори деярли бир хил — 17 ва 16 та.

«Ўртоқлар! Қайта қуриш — Ленин бошлаган буюк ишнинг, Октябрь ишининг давомидир! Жамият турмушининг барча соҳаларини янгилаш учун инқилобий ғайрат ва эътиқод билан курашингиз!» — бу чақириқ ҳозирги пайтда ўша Октябрь чақириқларига ҳамоҳанг янграмоқда.

Калинин номли Москва машинасозлик заводи колоннаси майдонга кириб келади. Коллектив шу йил январида корхонани ижарага олгандан кейин бу ерда ишлаб чиқариш ҳажми анчагина ошди. Ишга эгалик муносабати моддий ресурсларни тежашда ҳам намоён бўлди, бу эса ўз навбатида завод даромадини кўпайтирди. Хўжалик юритишнинг янги шароитларига ўтиш ишчилар ва инженерларнинг ҳамёнига ҳам таъсир қилди: ўртача иш ҳақи анча ошди.

Ҳозир Москвадаги 800 дан ортиқ корхона хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи пул билан таъминлаш, ижара пудрати асосида ишламоқда, бир қанча заводлар ва фабрикаларда давлат мулки кооператив мулки билан муваффақиятли қўшиб олиб борилмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг чақириқларида меҳнат, ишчиларнинг сиёсий онглилиги ва фаоллиги қайта қуриш муваффақиятининг ҳал қилувчи шарти дейилган. 72 йил ичида ишлаб чиқаришдаги аҳволни ишчилар назорат қилиши таъминландими? Ленин комсомоли номли автозаводнинг слесари, СССР халқ депутати Д. Иовлев бу саволга жавобан бундай деди:

— Октябрга эътироз билдириш асоссиздир. Биз инқилобни амалга оширган кишиларнинг айби билан, уларнинг идеаллари туфайли эмас, балки шу идеалларга қарамай ҳозирги аҳволга тушиб қолдик. В. И. Ленин ўлимидан сўнг мамлакатга раҳбарлик қилган кишилар ана шу бузилишлар учун жавобгардир. Самарадорлик — мулкнинг, меҳнатни ташкил этишнинг у ёки бу шакллари мақсадга мувофиқлигининг бош мезонидир. Биз давлатга миллиард сўмлаб фойда келтирадиган рационализаторлик таклифларини ўнлаб йиллар давомида жорий этолмаймизу, самарадорлик тўғрисида қандай гап бўлиши мумкин? Авлодимизнинг вазифаси, ҳозирги СССР Олий Советининг бурчи — Октябрь ғалабалари ҳаётий кучини исботлаб беришдан, Ильич орзуларини рўёбга чиқаришдан иборат.

Кремль деворида иттифоқдош республикаларнинг герблари ва сенат минорасидаги СССР Гербн миллий сиёсатнинг яқинда КПСС Марказий Комитети Пленумида ривожлантирилган ленинча принциплари рамзидир.

Тожикистон кинематографиячилар союзи правлениесининг биринчи секретари, СССР халқ депутати Д. Худоназаров бундай деди:

— 7 ноябрь — ҳар биримиз ёшликдан таниш бўлган санадир. Помирда туғилган ва ҳозир мамлакатнинг қонун чиқарувчи олий органида шу тоғли ўлка вакили бўлган мен учун бу кун муқаддасдир:

1917 йил инқилобининг байналмилал алангаси менинг ўлкамга ҳам озодлик келтирди. Халқим турли ерларда мамлакат бошига тушган кулфатларга шерик бўлди. Шунга қарамай, мен бугун инқилобни мутлақ ва охиригача қабул қилган (чунки инқилоб уларни ўрта аср кишанларидан озод қилган эди) аждодларим учун бу байрам бўлган деб айта оламан ва шу кун менинг болаларим ва уларнинг фарзандлари учун ҳам байрам бўлиб қолишини жуда истайман. Биз қийин даврда яшамоқдамиз, баъзан ташвишли ўйлар билан уйқумиз қочиб кетади. Лекин мен буни ўтиш даври деб ҳисоблайман: биз якка шахс ҳукмронлик қилган социализмдан чинакам демократик социализм сари бормоқдамиз, ўз манбаларимиз сари қайтмоқдамиз. Бу даврни энг кам маҳрумликлар билан ўтишимиз муҳимдир. Катта хонадонимизни миллий квартираларга парчалаб ташламай, уни сақлаб қолишимиз муҳимдир.

...Намойишчилар оқим каби ҳаракат қилмоқда. Москвадаги шина заводи, «Заря» пойафзал бирлашмаси, пойтахтдаги бошқа корхоналарнинг меҳнатчилари бош майдон бўйлаб одимламоқдалар. Улар иқтисодиётимизга хос бўлган мураккаб ўтиш вазиятида тиғиз планларни, шартномавий мажбуриятларни муваффақиятли уддаламоқдалар. Тадқиқот ва конструкторлик марказларининг ходимлари майдондан ўтишмоқда, фан-техника тараққиётининг суръатлари кўп даражада уларга боғлиқ. Маданият арбоблари, соғлиқни сақлаш ва халқ таълими ходимлари, хизматчилар, Москва олий ўқув юртларининг талабалари мавзолей минбари олдидан ўтадилар.

Намойишчилар колоннаси узра «Партия — ошкоралик, мулоқот, баҳс» шиори кўзга ташланади. Сўз — КПСС Москва шаҳар комитети ва Москва область комитети партия тарихи институтининг директори Д. Данкинга:

— 1917 йилнинг кузидаги ҳужжатларни, газеталарни, партия протоколларини, В. И. Ленин мақолаларини қайта-қайта ўқиб чиқяпман. Уларда ҳозир инқилоб нафаси уфуриб турибди. Меҳнаткаш халқнинг жўшқин ғайрати ва большевикларнинг сиёсий иродаси, яқинлашиб келаётган миллий фалокат ва муваққат ҳокимиятнинг фалажлиги сезилиб турибди. Воқеалар қай йўсинда ривожланади? Либералларнинг сафсаталари ва монархиячилар диктатураси орқали — февралга қадар бўлган машъумлик сари ривожланадими? Ёки фақат олға, чинакам халқ ҳокимияти, омманинг жонли ижодкорлиги сари ривожланадими? Тарих мезонлари олдида қўл қовуштириб турмаган, тараққиётнинг барча шартлари етилишини, чет элликларнинг ёрдамини кутиб турмаган кишиларга авлодларнинг миннатдорчилиги бўлсин. Октябрь Россияни буюк давлатлар қаторига олиб чиқди.

Ўтмиш сабоқларини сохта тарихий мувозийликдан иборат қилиб бўлмайди. Октябрь— зўравонлик белгиси эмас, балки бунёдкорлик белгисидир. Октябрь — тарих билан ўйнашишга уринишлардан огоҳлантиришдир. Йўл танлаб олинган. 72 буюк, аччиқ, такрорланмас йил меньшевизмнинг реванш олишини истисно этганидек, яхши доҳийга, чет эл андозаларига асосланган жаннатга умидларни ҳам истисно этади. Менинг партиям — съездолди баҳсларининг куч-қувват бағишлайдиган ҳавосида, маҳаллий Советларга сайловда ҳалол беллашувда уйқудан узил-кесил уйғонади, деб ишонаман. Октябрь хотираси кундалик ишни талаб қилмоқда. Фақат шундай ишгина нон ва уй-жой, билим ва тинчликни таъминлайди.

М.С. Горбачев байрам намойиши чоғида СССР Марказий телевидениесининг мухбири билан суҳбатлашди.

Мухбир: Михаил Сергеевич, сизни байрам билан табриклайман!

М. С. Горбачев: Сизни ҳам байрам билан табриклайман. Ҳар доим бундай кунларда кундалик ташвишлардан анча юқорига кўтариласан ва буюк ишимиз ҳақида ўйлайсан, киши. Ҳар ҳолда Октябрь биз учун, фақат биз учунгина эмас, ҳамма учун бурилиш давридир. Бу бутун тараққиёт, маданият тақдирида бурилишдир. Октябрь байроқларида акс этган олий мақсадлар ҳам, шиорлар ҳам бугунги кунда бизнинг йўналишларимиздир.

Қизил майдондаги байрам намойишида қатнашаётган одамлар дарёсига қарар эканмиз, бошимиздан кечирган бутун қийинчиликларни кўз олдимизга келтирамиз, унга баҳо берамиз, мамлакат истиқболи ҳақида ўйлаймиз, қайта қуриш вазифаларини ҳал этамиз. Бу оғир, мардонавор, бинобарин ҳаммамиз учун зарур бўлган ишдир. Биз большевиклар, ишчилар синфи, меҳнаткашлар оммаси амалга оширган инқилоб принциплари асосида жамиятимизни қайта тиклашни, мамлакатимизни янгилашни ўз олдимизга мақсад қилиб қўйдик. Биз мамлакатимиз тарихини чуқур ўргандик, бутун тарихимизни муросасиз таҳлил этдик. Октябрда танланган йўл принцип эътибори билан тўғри эканлигига ишончимиз комил. Мен энг аввало ана шу ҳақда ўйлайман.

Мен қайта қуришни қувватловчи шиорларни кўряпман. Одамлар қайта қуриш йўлидан янада қатъийроқ боришни хоҳлаяптилар. Ҳозир бу шу куннинг шиоридир. Биз эски шакллардан фойдаланмайдиган бўлдик, лекин янги шаклларни ҳали ишга солганимизча йўқ. Натижада қандайдир йўқотишларга йўл қўйдик, бошқарувни бўшаштирдик чоғи. Хўш, энди орқага қайтишимиз керакми? Бу хато, хато бўлганда ҳам жуда катта хато бўлур эди. Демак олға қараб юришимиз керак. Янги шакллар сари юришимиз, уларни тезроқ ўзлаштиришимиз зарур. Халқимиз, жамиятимиз ҳозир буни тушуниб қолди.

Мухбир: Бугун биз Қизил майдонда «Қайта қуриш — социализмнинг янги қиёфаси», — деган шиорни кўряпмиз...

М. С. Горбачев: Социализм ўзини система сифатида, тузум сифатида охиригача намоён этгани йўқ. Социализмни янгилаш ҳақида гапирганимизда, буни энг аввало инсон фаровонлигини ошириш билан боғлаймиз. Меҳнаткашлар янги ҳаёт учун оддий инсон ўзини яхши, дадил ҳис этадиган ўша ҳаёт учун большевикларга эргашган эдилар. Улар ўзларини ўз тақдирларининг, мамлакат тақдирининг хўжайини деб ҳис этмоқдалар. Қайта қуриш демократия, ошкоралик орқали, иқтисодий турмушни демократиялаш, ҳокимиятни советларга бериш орқали амалга оширилмоқда. Қайта қуриш одамларни маънавий маданиятга, сиёсий жараёнларга ошно қилиш орқали амалга ошади. Қайта қуриш инсонни улуғлайди. Энг муҳими мана шудир.

Биз учун жуда оғир бўлган қайта қуришнинг мана шу даврида тепамизда «момоқалдироқ» бўлмоқда, мен ана шу сўз гарчи кескин бўлса-да, уни ишлатишдан тоймайман. Озиқ-овқат билан, бозорнинг аҳволи билан боғлиқ ҳал этилмаган муаммолар олдимизда кўндаланг турибди. Ана шу муаммолар одамларни ташвишга солмоқда, уларнинг асабига тегмоқда. Лекин энг муҳими биз янгиланиш йўлида олға силжидик. Мен, байрам колонналарида «Биз ленинча социализм тарафдоримиз» деган шиорни кўрдим ва шу шиорни ёқлайман. Ўйлайманки, янгиланган социализм ҳам — диққат марказида меҳнаткаш инсон турган ленинча ғояларнинг рўёбга чиқишидир.

Мухбир: Михаил Сергеевич, биз одатда Қизил майдон бўйлаб ўтаётган байрам колонналаридаги одамлар билан гаплашамиз. Сизнинг назарингизда бугунги намойишнинг ўзига хос фазилати нималардан иборат?

М. С. Горбачев: Биласизми, намойиш анча демократик руҳда бўляпти. Дабдаба йўқ, одамлар кайфият билан келишган. Бу биринчиси. Иккинчиси: кўряпсизми, одамлар минбар олдида тўхташди, улар шунчаки атрофга назар ташлашмоқчи. Улар ўзларини осойишта ҳис этяптилар, уларни ҳеч ким турткиламаяпти, хуллас, бу эркинлик, демократиядир. Одамлар ҳозирги вазиятга жавоб берадиган чақириқлар билан, ўтмишдаги маъмурий буйруқбозлик системасига барҳам бериш, у билан хайрлашиш, бюрократизмга зарба бериш нияти билан намойишга чиққанликлари менга ёқаяпти. Айни вақтда бу ерда, колонналарда қанчадан-қанча қизиқарли ахборот бор! Биргина районда 16 мингта коммунал квартира реконструкция қилинмоқда, ободонлаштирилмоқда ва меҳнаткашлар ихтиёрига топширилмоқда, бошқа районда эса госпиталь бунёд бўлмоқда, учинчисида меҳнат унумдорлигини 24 фоиз оширганлар. Мен буларни шиорлар ва плакатлардан кўриб турибман. Бу одамлар охир оқибатда қайта қуришнинг муваффақияти ишчилар синфи, меҳнаткашлар меҳнати билан боғлиқ эканлигини тушунаётганликларини билдиради. Бу ҳозирги намойишнинг ўзига хос хусусиятидир, яна митинглар ҳам, муҳокамалар ҳам бўлади, бизга бу муҳокамалар керак. Демократия, социалистик жамиятнинг турмуши шундадир. Лекин бугунги кунда қайта қуришнинг ҳал қилувчи муваффақияти амалий, ижодий иш билан, уюшқоқлик, интизом, тартиб билан боғлиқ эканлигини янада кўпроқ тушунасан киши. Мен ўйлайманки, ана шуларнинг ҳаммаси намойишда яхши уйғунлашган.

Мухбир: Сўнгги савол: бугун, Октябрнинг 72 йиллиги кунида қандай тилаклар айтишни истардингиз?

М. С. Горбачев: Эҳтимол, суҳбатимизни шундан бошлаш керак эди, лекин биз Октябрдан бошладик ва тўғри қилдик. Айтганча, Мавзолей минбарида туриб мухбир билан илк бор суҳбат бўлаяпти, бу ҳам қайта қуриш руҳига мос келади. Фурсатдан фойдаланиб, совет кишиларимизга янги ажойиб зафарлар тилашни хоҳлардим, мамлакатимиз янгиланишини истардим. Мамлакат раҳбарлари номидан барча совет кишиларини асосий байрамимиз — Улуғ Октябрь байрами билан чин дилдан қизғин табриклайман!

Яқинда статистика хабар қилганидек, бизлар ҳозир жуда кўпмиз — 286 миллион кишимиз, юздан ортиқ миллатга мансубмиз. Биз яхшироқ яшашимиз керак ва бунга эриша оламиз ҳам — ўз тузумимиз жуда катта имкониятларга эга. Октябрь ўзининг нурафшон идеаллари, буюк қурбонлари билан бирга бизга таянч бўлсин, биз Октябрь қурбонлари, уларнинг инсонпарварликка ҳамда олий даражадаги адолатга инқилобий ишончи олдида қарздормиз.

Қизил майдондан репортажни ТАСС мухбирлари Л. ЕРМАКОВА, М. ЗАХАРЧУК, В. ОРЛОВ, Б. ШЕСТАКОВ, В. ШИШЛИН, В. ЯНЧЕНКОВ олиб бордилар.

✦ **ТОШКЕНТ. 1989 йил 7 ноябрь. Ленин номли майдонда ҳарбий парад ва меҳнаткашлар намойиши.**

А. КОШКИН, Р. ШАГАЕВ (ЎзТАГ) ва А. ЗУФАРОВ суратлари.

ҚАЙТА ҚУРИШ БИЛАН БАРАВАР ОДИМ ТАШЛАБ

(Давоми. Боши 1-бетда).

фан ва маданият арбоблари, республикамиздаги дипломатия ваколатхоналарининг ходимлари, чет эллик меҳмонлар бор.

Туркистон Ҳарбий округи қўшинларининг ҳарбий парадда қатнашаётган бўлинмалари саф тортган.

Эрталаб соат 10. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бюро аъзолари ва аъзоликка номзодлари И. А. Каримов, М. И. Иброҳимов, М. М. Мирқосимов, Д. Д. Берков, П. В. Догонкин, А. С. Ефимов, А. И. Икромов, Р. А. Попов, Ж. Ҳ. Ҳамидов, Ҳ. Алимова, И. Х. Жўрабеков, Б. Ф. Сатин, А. И. Фозилбеков, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари С. М. Мамарасулов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосарлари Ш. Р. Мирсаидов, В. В. Судоренков, Т. Я. Шарипов ҳукумат минбарига кўтариладилар.

Фанфараларнинг «Ҳамма эшитсин!» деган даъват садолари янграйди. Қизил Байроқ орденли Туркистон Ҳарбий округи қўшинлари қўмондони генерал-полковник И. В. Фуженко тушган машина майдонга кириб келади.

Парад қўмондони генерал-лейтенант Г. Кондратьев қўшинлар тантанали юришга тайёр эканлиги тўғрисида унга рапорт беради.

Ҳарбий бошлиқлар оркестр садолари остида саф тортган бўлинмалар олдидан юриб ўтадилар, генерал-полковник И. В. Фуженко жангчилар билан саломлашади. Сўнгра у минбарга чиқади ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва республика Министрлар Совети номидан ҳамда уларнинг топшириғига биноан барча кишиларни умумхалқ байрами — Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 72 йиллиги билан қутлайди ва табриклайди.

Майдон узра буйруқ сўзлари таралади, ҳарбий бўлинмалар сафи ҳаракатга келади. Офицерлар қўшма колоннаси, ҳарбий билим юртларининг курсантлари, Туркистон Ҳарбий округининг жангчилари майдонда йиғилганлар олдидан шаҳдам қадам ташлаб, саф тортиб ўтадилар. Улардан кейин қудратли жанговар техника майдонга кириб кела бошлайди.

Майдон эса бир зумда алвонранг байроқларга бурканади — меҳнаткашлар намойиши бошланади. Тинчлик, Ленин, Октябрь ҳақидаги, ижтимоий ривожланиш йўлида дуч келадиган барча қийинчиликларни бартараф этишга қодир бўлган асосий куч — мамлакат халқларининг дўстлиги тўғрисидаги шеърлар янграйди.

«Тошкент» деб ёзиб қўйилган транспарант билан безатилган машина майдонга кириб келади. Унинг кетидан халқимизнинг олтин фонди бўлган партия, уруш ва меҳнат ветеранлари колоннаси ўта бошлайди. Улар бугунги кунда ҳам Октябрнинг революцион ғояларига доимий садоқатни ўзида мужассамлаштирган кишилардир.

Ленин ордени ва Қизил Байроқ ордени билан мукофотланган Тошкент байроғи билан ёнма-ён бош колоннада КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма қизил байроқлари, шунингдек республика пойтахтининг энг яхши корхоналари меҳнатда эришган ютуқлари учун сазовор бўлган республика Кўчма қизил байроқлари майдон бўйлаб хилпирайди.

Республиканинг бош майдонига кириб келган меҳнат коллективлари вакилларининг шу байрам куни фахрланса арзийдиган, партия билан халққа маълум қиладиган нарсалари бор. Мана, сўнгги вақтдагина олинган бир қанча қисқагина хабарларни келтирамиз. Республика геологлари Ўрта Осиёда энг катта Кўкдумалоқ нефть, газ ва конденсат конини аъло баҳо билан фойдаланишга топширдилар, бу кон яқин йиллар ичидаёқ ёнилғи етказиб беришни уч баравар кўпайтириш имконини беради. «Средазуголь» бирлашмасининг меҳнатчилари салмоқли меҳнат ғалабаси нашъасини сурмоқдалар: «Ангрен» разрези узоқ вақтдан буён биринчи марта планга қўшимча маҳсулот етказиб бера бошлади. Шонли метро қурувчилари тошкентликларни қувонтирдилар: метрополитеннинг янги бир қисми фойдаланишга топширилди.

Ўзбекистон пахтакорлари ҳам катта меҳнат ғалабаси арафасида турибдилар, улар ҳозиргача республиканинг асосий бойлиги бўлмиш беш миллион тоннадан кўпроқ пахта териб олдилар. Бундай муваффақиятлар рўйхатини давом эттиравериш мумкин.

Мана, намойишчиларнинг колонналарида қишлоқ хўжалиги машинасозлиги ходимлари ўтишди. Қайта қуриш, янги иқтисодий муносабатлар уларнинг ишига ҳам ўзгартишлар киритмоқда. «Ўзбексельмаш» ишлаб чиқариш бирлашмасининг коллективи бу йил чигит экиш сеялкалари ишлаб чиқаришни тўхтатди. Шунга қарамай, ишлаб чиқариш ҳажми юзасидан план ошириб адо этилди. Бу ердагилар ғўза баргини ерда туриб тўктириш учун янги пуркагичлар, эҳтиёт қисмлар, халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кўпайтиришга асосий эътиборни қаратдилар. Бирлашма аҳолига кўрсатилаётган хизмат ҳажмини ҳам анча оширди.

— Янги шароитда биз, партия ходимлари ҳам ўзгача шаклдаги иш усулларини излаяпмиз, — дейди бирлашма партия комитетининг секретари Н. Михайленко. — Сиёсий ишни кучайтиришни ўзимизнинг бош вазифамиз, деб биламиз. Кабинетдан чиқмай, раҳбарларга планни қандай қилиб бўлса ҳам бажаришга ёрдам бериш эмас, балки одамлар ўртасида бўлиш, қайта қуришнинг аҳамиятини яхшироқ англаб олишда уларга ёрдам бериш, улар кўтарган ишлаб чиқариш муаммолари, ижтимоий муаммоларни ҳал этишда кўмаклашиш — ҳозирги энг асосий вазифадир.

Мана шундай фикрлаш аста-секин кўпгина партия, совет ходимлари учун нормага айланиб қолмоқда, улар революция ва ҳозирги қайта қуришнинг бош шиори — «Бутун ҳокимият — Советларга!» шиорини ҳақиқий мазмун билан тўлдиришга интилмоқдалар.

Тошкент область партия комитети миллатлараро муносабатлар секторининг мудири А. Муҳаммаджонов қуйидагиларни айтди.

— Бу йил биз учун жўн йил бўлмади. Демократик ўзгартишлар баъзида ўткир муросасиз кураш билан ўтмоқда, буни эса ҳар бир киши сезиб турибди. Қайта қуриш, демократия, ошкоралик — бу шунчаки, бир зумда пайдо бўлган янгиликлар эмас, балки Улуғ Октябрь ғояларининг ривожлантирилишидир. Ўзбекистонда ҳар бир миллат вакили ўзининг ижтимоий ва маданий талаб-эҳтиёжларини тўла-тўкис қондира олиши учун партия ташкилотлари имкони бўлган ҳамма ишни қилмоқдалар.

7 ноябрь куни В. И. Ленин номли майдонда Ўзбекистон пойтахти меҳнат коллективлари ва районларининг намояндалари кўтариб ўтган шиорлар турлича эди. Аммо том маънода ҳаммани бирлаштирган асосий шиор — «Советлар мамлакати халқлар дўстлиги билан кучлидир» деган шиор эди.

Байрам намойиши ниҳоясига етади. Бу намойиш авалгиларига қараганда унча узоқ давом этмади. Аммо у ҳам шуни яққол кўрсатдики, бутун республика каби Тошкент меҳнаткашлари ҳам партиянинг, мамлакат ҳукуматининг ички ва ташқи сиёсатини тўла-тўкис қўллаб-қувватламоқдалар, зарбдор ишлари билан қайта қуришга яна ҳам кўпроқ ҳисса қўшишга тайёрдирлар.

Ўзбекистон пойтахтининг бош майдони бўшаб қолади. Байрам тантаналарининг маркази шаҳарнинг истироҳат боғларига, бошқа майдонлари ва кўчаларига, маданият саройлари ва уйларига кўчади. Тошкентда халқ сайллари ярим кечагача давом этди. Соат 21 да шаҳар осмони байрам мушакбозлигидан чароғон бўлди.

В. И. Ленин номли майдондан репортажни ЎзТАГ махсус мухбирлари В. ГЛАДИЛОВ, В. ДРАЧЕВ, Н. ПОЛЯНСКАЯ олиб бордилар.

ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ ҚАРОРИ

Тошкент вилояти бўйича ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи мавзе сайлов комиссиялари составини тасдиқлаш тўғрисида

109-ОРЖОНИКИДЗЕ САЙЛОВ МАВЗЕСИ

Мавзе сайлов комиссиясининг раиси — **Ҳайдаров** Ўктам Махитович — партия шўъбаси котиби, ТИИМСХ ўқув хўжалиги партия ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссияси раисининг ўринбосари — **Мусаев** Собир — директор, Беруний номли 44-ўрта мактаб коллективидан

Мавзе сайлов комиссиясининг котиби — **Ким** Людмила Павловна — лаборант, Ломоносов номли 58-ўрта мактаб коллективидан

Мавзе сайлов комиссиясининг аъзолари:

Жўраев Туроб Жўраевич — клуб мудири, Охунбобоев номли колхоз аъзоларидан

Кенжаев Исмоил — гараж мудири — Охунбобоев номли колхоз партия ташкилотидан

Ким Людмила — акушерка, Ким Пен Хва номли қишлоқ участка касалхонаси ходимлари коллективидан

Лобов Олег Юрьевич — комсомол ташкилоти котиби, Киров номли ўқув хўжалиги комсомол ташкилотидан

Нишонбоев Саур — колхозчи, «Северний маяк» колхози партия ташкилотидан

Раимқулов Исабек Ўлмасович — граждан мудофааси штаби бошлиғи, «Хлопкопром» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси пахта заводи партия ташкилотидан

Раҳмонов Абдуходи Раҳмонович — директор, Ўзбекистон шоличилик илмий-тадқиқот институти меҳнат коллективидан

Махтиев Баҳтиёр — комсомол шўъбаси котиби, Свердлов номли колхоз аъзоларидан

Ўрозбеков Тўрақул — бухгалтер, Ким Пен Хва номли колхоз партия ташкилотидан.

Ҳамидов Филияр Ҳамидович — директор, Некрасов номли 18-ўрта мактаб коллективидан

110-ПАХТАОБОД САЙЛОВ МАВЗЕСИ

Мавзе сайлов комиссиясининг раиси — **Аҳмадқулов** Жўра Исоқович — раис, «Узсельхозхимия» ноҳиялараро ишлаб чиқариш бирлашмаси партия ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссияси раисининг ўринбосари — **Мавашев** Қобилжон — партия шўъбаси котиби, «Ком-

(Давоми. Боши газетанинг 5 ноябрь сонида).

мунизм» колхози партия ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссиясининг котиби — **Чуфистова** Марина Назаровна — бош бухгалтер, «Ташкентводстрой» трести ишчилар таъминоти бўлими касаба уюшмаси ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссиясининг аъзолари:

Ойнақулова Улфат — бухгалтер, Куйбишев номли колхоз партия ташкилотидан

Баҳромов Аслон Суннатович — колхозчи, «Ленин йўли» колхози аъзоларидан

Беллер Владимир Артурович — техника контроли бўлими бошлиғи, Ўрта Чирчиқ ноҳиясидаги Тўйтепа металл конструкциялари заводи ходимлари коллективидан

Қамбаралиев Зокир Жўраевич — раис ўринбосари, «Ленин йўли» колхози касаба уюшмаси ташкилотидан

Мирсолиҳов Хондамир Миралиевич — колхозчи, «Ленин йўли» колхози касаба уюшмаси ташкилотидан

Маҳкамов Ўрозали Ҳусанович — бригадир, «Ленин йўли» колхози аъзоларидан

Марасулов Анорали — касаба уюшмаси шўъбаси раиси, А. Икромов номли колхоз касаба уюшмаси ташкилотидан

Сидоров Олег Михайлович — физкультура инструктори, Тўйтепа металл конструкциялари заводи ходимлари коллективидан

Уматқулов Рустам — 43-мактаб хўжалик мудири, Туябўғиз қўрғон шўроси ижроия шўъбаси ходимлари коллективидан

Юрина Людмила Васильевна — котиб, Янгиҳаёт қўрғон шўроси ижроия шўъбаси касаба уюшмаси ташкилотидан

111-ТЎЙТЕПА САЙЛОВ МАВЗЕСИ

Мавзе сайлов комиссиясининг раиси — **Абдуҳакимова** Ҳафиза — директор, Охунбобоев номли 4-ўрта мактаб партия ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссияси раисининг ўринбосари — **Мирзакаримов** Тешабой Алиевич — директор, ноҳия маиший-хизмат кўрсатиш ишлаб чиқариш бошқармаси касаба уюшмаси ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссиясининг котиби — **Абдуллина** Зайтуна — бухгалтер, «Тўйтепасвет» ходимлари меҳнат коллективидан

Мавзе сайлов комиссиясининг аъзолари:

Дадаева Замира — колхозчи, — «Партия XXII съезди» колхози касаба уюшмаси ташкилотидан

Кубатин Александр Николаевич — партия шўъбаси котиби, «Горняк» совхози партия ташкилотидан

Пернебоева Гулбаҳор — колхозчи, Ўрта Чирчиқ ноҳиясидаги Ленин номли колхоз аъзоларидан

Рўзиев Карим — бош агроном, К. Маркс номли колхоз партия ташкилотидан

Сулаймонов Шуҳрат — партия шўъбаси котиби, Терешкова номли колхоз партия ташкилотидан

Усмонов Успон — касаба уюшмаси шўъбаси раиси, Қорасув пахта тозалаш заводи партия ташкилотидан

Умрзоқов Маҳкам — бухгалтер, «Партия XXII съезди» колхози партия ташкилотидан

Хотамқулов Холиқул — бригадир, Энгельс номли колхоз партия ташкилотидан

Ҳожиқулов Минавар — ўқитувчи, Калинин номли 25-ўрта мактаб коллективидан

Эргашев Қўчқор — ўқитувчи, Попов номли 68-ўрта мактаб коллективидан

112- ГУЛИСТОН САЙЛОВ МАВЗЕСИ

Мавзе сайлов комиссиясининг раиси — **Соатов** Абдулла — партия шўъбаси котиби, «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» колхози аъзоларидан.

Мавзе сайлов комиссияси раисининг ўринбосари — **Рихсиева** Муҳаррам — тафтиш комиссияси раиси, «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» колхози аъзоларидан

Мавзе сайлов комиссиясининг котиби — **Ҳаитбоева** Муҳаббат — котиб-машинистка, К. Маркс номли колхоз аъзоларидан

Мавзе сайлов комиссиясининг аъзолари:

Асомов Ҳусан — бригадир, К. Маркс номли колхоз аъзоларидан

Бобохонов Муҳаммад — ўқитувчи, 22-ўрта мактаб коллективидан

Новицкий Зиновий Богданович — катта илмий ходим, ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институти коллективидан

Тархонова Рашида — давлат суғуртаси агенти, Юнусобод қишлоғи Дарҳон маҳалласи аҳолисидан

Зокирова Гулчеҳра — врач Гулистон қишлоқ врачлик амбулаторияси коллективидан

Умрзоқова Нортожи — ишчи, Шредер номли илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективидан

Файзиев Иброҳим — бригадир, «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» колхози аъзоларидан

Ашуров Бегали — колхозчи, «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» совхози аъзоларидан

113-КЕЛЕС САЙЛОВ МАВЗЕСИ

Мавзе сайлов комиссиясининг раиси — **Одилов** Асқар Одилович — директор, Абдураҳмонов номли совхоз меҳнат коллективидан

Мавзе сайлов комиссияси раисининг ўринбосари — **Ҳамдамов** Шавкат — раис ўринбосари, Ленин номли колхоз аъзоларидан

Мавзе сайлов комиссиясининг котиби — **Арслонова** Дилбарой Арғинбековна — бухгалтер, халқ депутатлари Келес шаҳар шўроси ижроия шўъбаси аппарати коллективидан

Мавзе сайлов комиссиясининг аъзолари:

Саъдуллаев Зиёдулла — иқтисодчи, Ленин номли колхоз аъзоларидан

Каримжонова Дилафруза — болалар боғчаси мудираси, С. Раҳимов номли колхоз аъзоларидан

Муҳамедов Дархонбой — бригадир, Навоий номли колхоз аъзоларидан

Норматов Турғун — колхозчи, С. Раҳимов номли колхоз аъзоларидан

Душкина Лидия Ивановна — бухгалтер, ноҳия халқ маорифи бўлими коллективидан

Қодирова Зумрад — юрист, Келес жунни дастлабки қайта ишлаш фабрикаси коллективидан

Ермашкова Ольга Ивановна — ўқитувчи, 31-ўрта мактаб коллективидан

Шевелева Нина Ивановна — кассир, Келес темирйўл станцияси меҳнат коллективидан

114-КИРОВ САЙЛОВ МАВЗЕСИ

Мавзе сайлов комиссиясининг раиси — **Аҳмедов** Баҳодир — бош врач, «Узбекбирлашув» санаторийси коллективидан

Мавзе сайлов комиссияси раисининг ўринбосари — **Алимов** Тўлқин — колхоз раиси, Ильич номли колхоз аъзоларидан

Мавзе сайлов комиссиясининг котиби — **Муҳамедова** Маъруфа — ўқитувчи, 12-ўрта мактаб коллективидан

Мавзе сайлов комиссиясининг аъзолари:

Алимов Ғофуржон — маҳалла шўъбаси раиси, Киров қишлоғининг Гулистон маҳалла аҳолисидан

Абдукаримов Адҳам — бригадир, Охунбобоев номли колхоз аъзоларидан

Нурбоев Носир — колхозчи, Охунбобоев номли колхоз аъзоларидан

Аббосов Абдулазиз — илмий ходим, сабзавот-полиз экинлари институти коллективидан

Раҳимова Ҳакима — колхозчи, «Ленин йўли» колхози аъзоларидан

Қорахўжаев Набихўжа — бригадир, Ильич номли колхоз аъзоларидан

Кобин Георгий Иванович — ўқитувчи, 19-ўрта мактаб коллективидан

Исмоилов Маҳмуд — бош врач, 2-ноҳия касалхонаси коллективидан.

115-ЧИНОЗ САЙЛОВ МАВЗЕСИ

Мавзе сайлов комиссиясининг раиси — **Эргашев** Тошпўлат, ноҳия халқ маорифи бўлими мудири, ноҳия халқ маорифи бўлими партия ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссияси раисининг ўринбосари — **Мирзабоев** Абдували — раис ўринбосари, «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги» колхози партия ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссиясининг котиби — **Раҳимова** Мухтасар — инженер, Чиноз бинокорлик материаллари ва конструкциялари комбинати меҳнат коллективидан

Мавзе сайлов комиссиясининг аъзолари:

Мамирова Мавжуда — колхозчи, Охунбобоев номли колхоз комсомол ташкилотидан

Ҳолиқулова Моҳира — колхозчи, Охунбобоев номли колхоз комсомол ташкилотидан

Сартоев Кура — колхозчи, «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги» колхози партия ташкилотидан

Тян Тамара Александровна — мастер, Чиноз ноҳия халқ маорифи бўлими ишлаб чиқариш корхонаси меҳнат коллективидан.

116-ОЛМАЗОР САЙЛОВ МАВЗЕСИ

Мавзе сайлов комиссиясининг раиси — **Нуршатов** Шарифбек — механик, вилоят матлубот жамияти автобазаси партия ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссияси раисининг ўринбосари — **Пардақулов** Абдуҳамид — бригадир, «Қизил октябрь» колхози партия ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссиясининг котиби — **Крюкова** Анна Васильевна — зоотехник, «Чиноз» наслчилик совхоз-техникуми партия ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссиясининг аъзолари:

Абдуллаев Рашид — механизатор, К. Маркс номли колхоз меҳнат коллективидан

Омонжонов Нарзан — тикувчи, ноҳия ишлаб чиқариш бирлашмаси партия ташкилотидан

Қодиров Достон — бригадир, К. Маркс номли колхоз коллективидан

Хўжамқулова Парида — сотувчи, Олмазор ишчилар кооперацияси партия ташкилотидан

Ҳамроқулов Алим Маҳмудович — ишчи, 5-автомобиль ремонти заводи комсомол ташкилотидан

Эшонқулова Феруза Мақсудовна — тарбиячи, Олмазор қўрғон шўроси ижроия шўъбаси комсомол ташкилотидан

117-ЭСКИ ТОШКЕНТ САЙЛОВ МАВЗЕСИ

Мавзе сайлов комиссиясининг раиси — **Мамажонов** Мели Ҳамидович — бош инженер, Тошкент кабель заводи Пахта филиали партия ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссияси раисининг ўринбосари — **Йўлчиев** Ҳайдар — бош инженер, Ўрта Осиё эҳтиёт қисмлар зонал базаси партия ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссиясининг котиби — **Тангирбергановa** Озода — тиббий ҳамшира, Пахта қишлоқ участка касалхонаси комсомол ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссиясининг аъзолари:

Абдазова Каромат — тикувчи, ноҳия ишлаб чиқариш бирлашмаси комсомол ташкилотидан

Анорқулов Анвар — колхозчи, Энгельс номли колхоз коллективидан

Бойматова Бахтигул — колхозчи, «Москва» колхози комсомол ташкилотидан

Жуманов Норқўзи — бош инженер, «Партия XXIV съезди» совхози партия ташкилотидан

118-КУЙБИШЕВ САЙЛОВ МАВЗЕСИ

Мавзе сайлов комиссиясининг раиси — **Бозорбоев** Тожибой — партия шўъбаси котиби, «Коммунизм» колхози партия ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссияси раисининг ўринбосари — **Абдураҳматова** Ўрозгул колхозчи, Н. Ниёзов номли колхоз касаба уюшмаси ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссиясининг котиби — **Тўланбоев** Маъруфжон — бош врач, қишлоқ участка касалхонаси коллективидан

Мавзе сайлов комиссиясининг аъзолари:

Ёрматов Каримжон — колхозчи, Н. Ниёзов номли колхоз партия ташкилотидан

Есиркепова Олмахон — омбор бошлиғи, Янгийўл бройлер паррандачилик фабрикаси меҳнат коллективидан

Исматуллаев Раҳматулла — ишчи, У. Юсупов номли боғдорчилик-узумчилик комбинати меҳнат коллективидан

Қўчқорова Раҳима — директор, 17-ўрта мактаб партия ташкилотидан

Мадумаров Қодирали — ишчи, У. Юсупов номли боғдорчилик-узумчилик комбинати касаба уюшмаси ташкилотидан

Сафарова Гулшод — раис ўринбосари, «Коммунизм» колхози аъзоларидан

119-НИЁЗБОШИ САЙЛОВ МАВЗЕСИ

Мавзе сайлов комиссиясининг раиси — **Султонов** Турғунбой, кадрлар бўлими бошлиғи, Ленин номли колхоз партия ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссияси раисининг ўринбосари — **Йўлдошева** Дилором — ўқитувчи, 14-ўрта мактаб коллективидан

Мавзе сайлов комиссиясининг котиби — **Арзиев** Сапарбек — ўқитувчи, 48-ўрта мактаб касаба уюшмаси ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссиясининг аъзолари:

Абдумаров Абдураҳим — агроном, «Ленинизм» колхози аъзоларидан

Бегимов Абдуваҳоб — колхозчи, «Ленинизм» колхози аъзоларидан

Қодиров Валижон — бухгалтер, Ленин номли колхоз комсомол ташкилотидан

Кохова Надежда Сергеевна — ишчи, Новомихайловск луб заводи меҳнат коллективидан

Нишонбоева Мавлуда — болалар боғчаси мудираси, Ленин номли колхоз аъзоларидан

Нуржонов Пардабой — клуб мудири, «СССР 60 йиллиги» колхози аъзоларидан

120-ЭСКИҚОВУНЧИ САЙЛОВ МАВЗЕСИ

Мавзе сайлов комиссиясининг раиси — **Мўминов** Абдуқодир — раис ўринбосари, Эскиқовунчи қишлоқ шўроси ижроия шўъбаси касаба уюшмаси ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссияси раисининг ўринбосари — **Солиҳов** Наримон Қодирович — лаборатория, мудири, «Средазсельхозмеханизация» партия ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссиясининг котиби — **Исабоева** Машкура — ўқитувчи, Ҳамза номли 44-ўрта мактаб комсомол ташкилотидан

Мавзе сайлов комиссиясининг аъзолари:

Айдашев Абдураҳмон — колхозчи, «Октябрь» колхози аъзоларидан

Асқаров Абдулла — колхозчи, Ҳ. Турсунқулов номли колхоз партия ташкилотидан

Жангибоева Назира Пўлатовна — колхозчи, «Партия XXI съезди» колхози аъзоларидан

Эргашева Муаззам — инженер, Калинин номли колхоз партия ташкилотидан

Руденко Наталья Григорьевна — катта товаршунос, Янгийўл ноҳия матлубот жамияти тайёрлов идораси меҳнат коллективидан

Чилимбетова Жамила Молдабековна — ўқитувчи, 1-ўрта мактаб комсомол ташкилотидан

Ижроия шўъба раиси А. ЙЎЛДОШЕВ.
Ижроия шўъба котиби А. МАНСУРОВ.

РЕСПУБЛИКА МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

ЎЗБЕКИСТОН ССРнинг ДАВЛАТ ТИЛИ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА ОШИРИШ КОМИССИЯСИ

Республика ҳукумати Ўзбекистон ССР Олий Советининг қарорига мувофиқ Ўзбекистон ССРнинг «Ўзбекистон ССРнинг давлат тили тўғрисида»ги Қонунини амалга ошириш давлат программасини ишлаб чиқиш юзасидан комиссия тузди.

Комиссия составида қуйидаги ўртоқлар бор:

М. М. Мирқосимов — Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси, комиссия раиси.

Комиссия раисининг ўринбосарлари:

Ш. Р. Мирсаидов — Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари, Ўзбекистон ССР Давлат план комитетининг раиси

А. А. Аъзамхўжаев — Тошкент Давлат университетининг кафедра мудири, профессор

С. И. Зинин — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номли тил ва адабиёт институтининг бўлим мудири

Комиссия аъзолари:

Ю. Н. Абдуллаев — Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрининг биринчи ўринбосари

К. А. Абдураҳимов — Ўзбекистон ССР Давлат моддий-техника таъминоти комитети раисининг ўринбосари

Ғ. А. Абдураҳмонов — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номли тил ва адабиёт институтининг катта илмий ходими, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир-аъзоси

М. Э. Абдусаломов — Ўзбекистон ССР адлия министрининг ўринбосари

А. Орипов — Авторлик ҳуқуқлари Бутуниттифоқ агентлиги Ўзбекистон бўлимининг бошлиғи, шоир

А. Аюпов — Ўзбекистон Компартияси Марказий комитети ҳузуридаги партия тарихи институти таржима секторининг мудири

С. О. Азимов — Ўзбекистон ССР Ташқи ишлар министри

Б. Т. Бойқобулов — Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг катта маслаҳатчиси, шоир

Э. В. Воҳидов — В. И. Ленин номли Совет болалар фонди Ўзбекистон бўлимининг раиси, шоир

М. А. Ғонбов — Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитетининг раиси

Т. Н. Гуськова — Ўзбекистон ССР Молия министрининг ўринбосари

Р. Ҳ. Жўраев — Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ишлар мудирлиги халқ таълими, маданият ва соғлиқни сақлаш бўлимининг мудири

А. А. Эшонхўжаев — Узсовпроф секретари

Л. П. Қаюмов — Тошкент давлат университетининг кафедра мудири, профессор

И. Қ. Қўчқортоев — Тошкент давлат университети ўзбек филологияси факультетининг декани, профессор

Н. М. Маннопов — В. П. Чкалов номли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси йиғувчи слесарлар бригадасининг бошлиғи

Н. М. Мирқурбонов — Ўзбекистон ССР халқ таълими министрлиги республика ўқув-методик марказининг директори, доцент

П. Н. Носиров — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси иқтисод институтининг бўлим мудири

Р. А. Сафаров — «Правда Востока» газетасининг муҳаррири

Г. И. Скоробогатов — Уруш ва меҳнат ветеранлари республика кенгаши раисининг биринчи ўринбосари

Ў. И. Усмонов — «Совет Ўзбекистони» газетасининг муҳаррири.

Ў. Р. Умарбеков — Ўзбекистон ССР Маданият министри

Т. А. Хобилов (Тоҳир Малик) — Ўзбекистон Ёзувчилар союзининг секретари

М. М. Хайруллаев — Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академик-секретари

О. Шарафутдинов — Тошкент давлат университетининг профессори, адабий танқидчи

Э. Ю. Юсупов — Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти

Г. Е. Ёқубов — Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети раисининг ўринбосари

О. Е. Ёқубов — Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари

* * *

Комиссия 1989 йил декабрь ойида конкрет тадбирлар тайёрлаши ва келишиб олинган таклифларни тақдим этиши лозим.

«Ўзбекистон ССРнинг давлат тили тўғрисида»ги Қонунни амалга ошириш юзасидан давлат программасининг лойиҳаси 1990 йил апрель ойида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми муҳокамасига тақдим этилиши керак.

ҚЎШИМЧА ФОЙДА

225-УНР коллективи кўп йиллардан бери Чирчиқ шаҳрида олиб борилаётган қурилиш ишларига ҳисса қўшиб келмоқда. Меҳнатсеварлар қатор саноат корхоналари, уй-жойлар маданий-маиший муассасаларнинг бунёд этилишида фаол иштирок этдилар. Зиммаларидаги вазифани доим шараф билан уддаламоқда. Шу йилнинг ўтган 9 ойидаги иш якунлари ҳам салмоқли бўлди.

Бинокорлар ўзаро социалистик мусобақа асосида ишлаш, илғор усулларни қўлланиш туфайли бош пудрат бўйича ва ўз кучлари билан қурилиш монтаж ишлари топшириғини ортиғи билан адо этдилар. Қўшимча ўзлаштирилган капитал маблағ ҳажми 150 минг сўмликдан ҳам ошиқроқ бўлди. Ўз кучлари билан планда белгиланганига нисбатан 6 минг сўмлик кўп бунёдкорлик ишларини амалга оширдилар.

Биноларни белгиланган муддатларда ва барвақт фойдаланишга топширишдан коллектив катта иқтисодий самара кўрмоқда. Ўтган 9 ойда қўшимча олинган фойда миқдори 80 минг сўмликдан ҳам ошиб кетди. Бунинг кўп қисми илғор бинокорларни рағбатлантириш учун ажратилди.

Э. РИЖИКОВА.

* * *

Мармардан қолишмайди

ҒАЗАЛКЕНТ. Шаҳардаги қурилиш материаллари ишлаб чиқариш бирлашмасида енгил металл конструкцияларидан алоҳида цех барпо этилди. Бу ерда мармартош парчаларидан елимланган безакли плиталар тайёрлаш йўлга қўйилди. Дастлабки ойдаёқ ишлаб чиқариш чиқиндиларидан 800 квадрат метр сунъий плита тайёрланди. Ушбу янги бинокорлик буюми пишиқлиги ва сифати жиҳатидан мармардан сира қолишмайди.

1990 йилда цех қуввати янада оширилиб, йилига 15 минг квадрат метр безакли плиталар тайёрлаш йўлга қўйилади. Шунингдек, бирлашмада бошқа ишлаб чиқариш чиқиндиларидан ҳам фойдаланиш кўзланмоқда.

А. ФОЗИЛОВ.

• Инқилоб зиёкорлари

У БУЮК ОЛИМ ЭДИ

ОНА юртимиз билан ўз тақдирини чамбарчас боғлаган алломалардан бири — машҳур риёзиётчи олим Всеволод Иванович Романовский номи бутун жаҳонга машҳур. У Ўзбекистон математика мактабининг асосчиси сифатида риёзиёт илмини бойитишга катта ҳисса қўшди. Всеволод Ивановичнинг ҳаёт йўли кўпгина олимларники каби оддий. Тошкентдаги билим юртида ўрта маълумот олгач, 1906 йили Петербург университетининг физика-математика факультетига кириб ўқиди. Кейинчалик академик А. А. Марков истеъдодли йигитчани ўз эътиборига олиб камолга етказиш йўлида хизматини аямади. Романовский магистрлик диссертациясини ҳимоя қилиб, Тошкентга қайтгач ўзи илм олган билим даргоҳида дарс берди. Сўнгра Варшава, Ростов-Дон университетларида доцент, профессор бўлиб ишлади. 1918 йилдан то умрининг охиригача [6 октябрь 1954 йил] яна Тошкент бағрида бўлди.

В. И. Романовский Ўзбекистонда халқ маорифининг, олий таълимнинг қарор топиши ва ривожланишига ниҳоятда меҳнати сингган тадқиқотчидир. У Тошкентда халқ дорилфунунини ташкил этишда фаол қатнашди, бу олий мактабнинг риёзиёт профессори бўлди. Халқ университетини ташкил этишда Романовский билан бирга рус халқининг Туркистондаги илғор маърифатпарвар вакиллари В. Б. Дробов, В. А. Заруднин, А. В. Попов, Г. М. Черданцев, Р. Р. Шредерлар ҳам алоҳида жонкуярлик кўрсатдилар.

Всеволод Иванович В. И. Ленин декрети билан таъсис этилган Туркистон университетида ишлаш истиёрини билдирган Москва, петербурглик олимларни кутиб олишда ҳам фаоллик кўрсатди. Бу поезд 159 сонли ҳарбий-санитар поезди — фан поезди эди. Туркистон давлат дорилфунунида физика-математика факультетининг ташкилотчиларидан бири ва шу факультетнинг биринчи декани бўлган Романовский маҳаллий халқ вакилларидан кўплаб шогирдлар етиштирди. Ўз илмий ишлари билан дунёга танилган олимларимиз, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси академиклари Т. Н. Қори-Ниёзий, Т. А. Саримсоқов, С. Ҳ. Сирожиддинов унинг биринчи издошларидир. Ўрта Осиё республикалари, Қозоғистоннинг талайгина риёзиётчилари олим қўлида таҳсил кўрдилар, унинг дарсликлари, илмий рисолаларидан сабоқ олдилар.

В. И. Романовский халқ маорифи ишига ҳам салмоқли ҳисса қўшган. У Тошкент математика жамиятининг мактаб бўлимини бошқарди. Республикамиз маорифи тарихида мактаб ўқувчиларининг математикадан биринчи шаҳар олимпиадаларини ташкил этишга, математик билимларни ўқувчилар орасида кенг ёйиш ишига бошқош бўлган. Романовский қобилиятли ёшларни дарров илғаб олар, улардан ёрдами, маслаҳатини аямасди. У меҳрибон устоз, ғамхўр мураббий эди. Шу жиҳатдан Всеволод Иванович билан кўп йиллар давомида бирга ишлаган А. М. Попова ҳикояси диққатга сазовордир: «Физика-математика факультетининг илмий кутубхонасидан фақат ходимларгина фойдаланишарди, — дея хотирлайди у, — кечагидек ёдимда, бир куни Романовский бу ерга — илмий кутубхонага қорачадан келган ёшгина йигитчани бошлаб келди-да: «Бу қобилиятли йигит, иккинчи курс талабаси, унга керакли китоб, журналларни топишда ёрдам берсангиз», деб илтимос қилди. Романовскийнинг шогирди — ўша йигит келгусида Ўзбекистон ССР Фанлар академияси академиги, дунёга танқли олим бўлиб етишди. У Саъди Ҳасанович Сирожиддинов эди. Фаннинг кенг татбиқларга эга бўлган соҳаси — математик статистика соҳасида В. И. Романовский нафақат Совет Иттифоқида, балки жаҳонда ҳам таниқли олимлардан бири эди. У ўз фанининг назарий масалаларини амалиёт билан узвий боғлаб олиб борарди. Статистиканинг пахтачилик, метеорология, саноат, агрохимия, биологиядаги татбиқлари билан шуғулланиб, амалиёт учун муҳим тавсиялар берди. Эҳтимоллар назарияси ва математик статистика методларини Ўрта ва Олд Осиё устидаги синоптик жараёнларни ўрганиш татбиқларига оид ишлари учун Романовский бир гуруҳ олимлар билан СССР Давлат мукофотига сазовор бўлган. У Ўзбекистон Фанлар академиясини ташкил қилишда фаол қатнашди. Академиямиз ташкил топган 1943 йилдан бошлаб, то умрининг охиригача Романовский академиянинг физика-математика бўлимини бошқарди. Олимнинг шогирдларидан бири академик Т. А. Саримсоқов шундай деб ёзади: «У фан ўз моҳияти билан адолат ғояси ила суғорилган деб ҳисоблар, шунинг учун адолатсизликка тоқат қилолмасди. Унинг характери мулойим ва майин эди: чорак аср давомида бирор шахсга баланд овозда гапирганини эслай олмайман. Бир марта дорилфунун муаллими суҳбат чоғида ўзини нотўғри тутганида Романовский: «ҳа, майли, худо ҳайрингизни берсин» деб қўя қолган... Чуқур дарё тинч оқади, дейишади. В. И. Романовский катта, тўла ва тинч оқар дарё — билим ва одамийлик дарёси эдики, ундан кўплар баҳраманд бўлишган».

В. И. Романовский билим доираси ниҳоятда кенг олим бўлган. У кўп тилларни билган, жумладан, инглиз, француз, немис, итальян тилларида гаплаша олган, илмий мақолалар ёза олган. Ўзбекистонда яшаб, шу ерда хизмат қилиб, шу ернинг нон-тузини тотиган кишининг ерли халқ тилини билиш, унинг маданияти, урф-одатини ҳурмат қилишни ўз инсоний бурчи деб ҳисоблаган. У ўзбек ва форс тилларида ҳам бемалол гаплаша оларди. Бу жиҳатдан аллома ҳаёти кўпларимизга ибратлидир. В. И. Романовский араб тилини ўргана бошлаган, арабчадан русчага таржима бобида машқлар қилган.

Таниқли астроном, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги В. П. Шчеглов Романовский ҳақида гап кетганда шундай бир воқеани айтиб беришни яхши кўрарди: мени Тошкентдан Москва давлат дорилфунунига астрономия кафедрасининг мудирлигига ишга таклиф қилишганди. Боришга қарор қилдим, билетим ҳам бор эди... Кетишдан аввал Романовский билан хайрлашгани унинг уйига бордим. «Минг бир кечани» арабчада ўқиб ўтирган экан.

— Всеволод Иванович, сиз арабчани ҳам биласизми, — дедим ҳайратга тушиб.

— Араб тилидан машқ қилиш учун тил ўрганиш доимий машқни талаб қилади, ахир. Мана «Минг бир кеча»нинг русча таржимаси, деб стол тортмасидан бир китобни чиқарди. Билсам Романовский Шаҳризоданинг бирор кечадаги ҳикоясини ўқиб, уни арабчадан русчага таржима қилар экан ва ўз таржимасини чоп этилган таржима билан солиштирар экан... Келишдан мақсадимни айтдим... Бироз сукут сақлади... Кейин «Мени ҳам кўп жойларга ишга чақиришган... Буюк даҳолар ўтган ўлка, юксак фан-маданият ўлкаси... Шогирдларим... Мени эъзозлаб турган халқ... Табиатнинг гўзал гўшаси... Йўқ, мен буларни ташлаб кетолмадим, кўзим қиймади» деди.

Шундан кейин мен ҳам билетимни қайта топширдим...

В. И. Романовский Ўзбекистон математика мактабини бунёд этди, уни Иттифоққа, дунёга танитди. Унинг ғоялари ана шу мактаб ишларида, бирнеча авлод шогирдлари фаолиятида яшамоқда ва яшнамоқда. Унинг номи доимо чуқур ҳурмат ва эҳтиром ила тилга олинади.

Мирфозил МИРЗААҲМЕДОВ,
физика-математика фанлари номзоди, республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи.

ҚАТАҒОН ДАВРИ АСАРЛАРИНИ ТИКЛАЙЛИК

МАНА, етмиш икки йилдирки, буюк инқилобни тантана билан нишонлаймиз. Бу ўринда шуни айтиш кераки, инқилоб ғалаба қозониши билан унга содиқ кишилар ўзларининг бутун қобилиятлари ва онгли фаолиятлари, хуллас, бутун борлиқларини унга бахшида қилдилар. Уларнинг орасида эски тузумни кўрганлар ҳам бор эди. Бир ижтимоий тузумни кўрган ёзувчи-зиёлининг бошқа бир янги тузумни дарҳол қабул қилиши осон эмас. Чунки улар дунё воқеаларини чуқур фалсафий мушоҳада қиладилар, шу боис ҳар бир кимса орқасидан кўр-кўрона эргашавермайдилар.

АЙНИ мана шу ҳолатлар инқилоб ғалабасидан кейинги дастлабки йиллардаёқ зиёлилар орасида табақаланиш рўй беришига олиб келди. Жумладан, Бунин, Набоков сингари қатор рус ёзувчилари чет элларга кетиб, инқилобни қабул қилмасдан, умрларини муҳожирликда ўтказдилар. Сўнгги икки-уч йил мобайнида уларнинг ижодий фаолиятлари ҳақида «Литературная газета», «Новый мир» ва бошқа марказий газета-журналларда мунтазам равишда мақолалар ва асарларидан намуналар бериб келинмоқда. Агар қайта қуриш ва ошкоралик бўлмаганида биз хориждаги ёзувчилар ҳақида ҳеч қандай маълумотга эга бўлмасдик. Муҳожир ёзувчилар дастлаб Октябрь инқилоби томонига ўтишни истамадилар. Кейинчалик эса мамлакатда авж олган шахсга сиғиниш даври уларни ўз Ватанига келишдан тамоман маҳрум қилиб қўйди.

Шу тариқа бир савол туғилади: мамлакатимиз тақдири ҳал бўлаётган, инқилобий тадбирлар амалга оширилаётган ғоят мураккаб, ҳаттоки даҳшатли вазиятларда жонини ҳовучлаб хорижга кетганлар кимлару, ҳар куни ўлим, қамоқ, қийноқ ва сўроқ таҳдид қилиб турганда ҳам эл-юртини, Ватанини ташлаб кетишни истамай, сталинчи жаллодлар қўлида ҳалок бўлганлар кимлар? Абдулла Қодирий, Чўлпон, Элбек, Фитрат, Ғулом Зафарий, Ғози Юнус, Ашурали Зоҳирий, Боту, Отажон Ҳошим каби ўзбек адабиётининг гуллари қатағон даври қурбони бўлдилар. Файзулла Хўжаев, Акмал Икромов каби атоқли партия ва давлат арбобларичи? Отиб ўлдирилиши аниқ бўлиб турганда ҳам улар имон ва виждондан, инқилоб ишига садоқатдан воз кечмадилар-ку! Бироқ ҳозиргача мавжуд адабиёт дарсликлари ва қўлланмаларида уларнинг номлари деярли учрамайди. Шу жиҳатдан ҳам биз рус адабиётшуносларидан ўрнак олсак яхши бўларди. Марказий матбуот саҳифаларида қатағонлик қурбони бўлган ёзувчи ёки чет элларда қолиб кетганлар ҳақида деярли ҳар куни бирор маълумот ва уларнинг асарларидан намуналар ўқиймиз. Нега бизнинг жумҳуриятимиз матбуотида ана шундай фаоллик етишмайди? Ҳатто бундан ярим йил илгари ҳам Фитрат ёки Чўлпон ҳақида ёзилган мақола редакцияларда йиллаб туриб қоларди. Очиғи, ҳалигача шахсга сиғиниш қурбонларининг жуда кўп асарлари эълон қилинмай қолиб кетаётир. Ваҳоланки, уларнинг оқланганларига ўттиз йиллар бўляпти. Халқимиз эса бу адибларнинг асарларини орзиқиб кутяпти. Ахир улар инқилоб куйчилари, ўзбек совет адабиётининг асосчилари эдилар-ку! Ҳар йили Октябрь байрами кунларида биз уларнинг хотираларини ўрнига қўяяпмизми?

Қатағон давр қурбонларидан бири — Чўлпоннинг ижодий кечаси ўтказилганда Ўзбекистон Ёзувчилари уюшмаси мажлислар залида бўлган кишилар у ердаги ҳаяжонли дақиқаларни яхши эслайдилар. Зал турли касб эгалари, шоирнинг яқин қариндош-уруғлари, ихлосмандлари билан тўлиб кетди. «Меҳробдан чаён» романи ёзилганига 60 йил тўлиши муносабати билан Абдулла Қодирийнинг рамзий қабри зиёрати ва адиб уйида ўтказилган йиғилишга минглаб одамларнинг ихтиёрий равишда оқиб келганлиги халқимиз орасида мазкур шахснинг мавқеи нақадар юксак эканлигини яна бир бор исботлади. Афсуски ана шундай адабий йиғинлари ҳали ўтказилмаётган ўнлаб ёзувчиларимиз руҳи олдида биз ҳамиша қарздормиз.

ИНҚИЛОБ ВА ЎЗБЕК ЗИЁЛИЛАРИ

Хуллас, адабий меросимизга муносабат масаласи кўнгилдагидек эмас. Кўп гаплар амалга ошмай қоғозда қолиб кетмоқда. Жумладан, Ёзувчилар уюшмаси ташаббуси билан Абдулла Қодирий таваллудининг 95 ва 100 йиллигини кенг миқёсда нишонлаш ҳамда ёзувчи хотирасини абадийлаштириш ҳақида қарор қабул қилдик. Лекин ҳали бу соҳада қилинадиган ишлар жойидан қўзғалгани йўқ. Уюшма ҳузуридаги «Адолат» комиссиясига йирик ёзувчи ва олимлар киритилган. Мазкур комиссия йиғилишида нашриётлар, редакциялар, театрлар адресига анчагина гаплар айтилди, таклифлар киритилди. Бироқ ҳозиргача на Маданият министрлиги, на Театр арбоблари уюшмаси бирор тадбирга қўл урганн йўқ. Тўғри, Чўлпоннинг «Кеча ва кундуз» романи, Фитратнинг «Абулфайзхон» пьесаси «Шарқ юлдузи» журналида босилиб чиқди. «Юлдузча» нашриёти Чўлпон шеъриятидан кичкинагина тўпламни ўқувчиларга тақдим этди. Бироқ булар ишнинг бошланиши, холос.

Октябрь инқилоби ғалабаларини мустаҳкамлаш ва сақлаб қолиш учун бор ижодий кучқудратлари билан курашган ёзувчиларимизнинг ҳар бири ҳақида батафсил маълумот бериш, мақолалар, монографиялар, қўлланмалар нашр этиш билан адабиётимиз тарихини яратишга кўмаклашиш адабиётшунослигимиз олдида турган энг зарур вазифалардан биридир.

Юқоридаги номлари зикр этилган адиблар бадиий асарлари билан ҳам халқни инқилобий руҳда тарбиялашга хизмат қилдилар. Айни пайтда улар эски жамият иллатларини қоралаш билан ундан мерос бўлиб қолган энг яхши анъаналарни ҳурматлашдек буюк вазифани ҳам унутмадилар. Шу жиҳатдан Қодирий 20-30-йилларда ўзбек адабиётида бошқаларга нисбатан алоҳида ўрин тутади. У ўзининг «Ўтган кунлар», «Меҳробдан чаён», «Обид кетмон» асарларида бунинг яққол намуналарини кўрсатди.

Қодирий машҳур романлари, туркум ҳажвиялари, дастлабки ўзбек пьесалари ва кинофильмларига ёзган ажойиб тақризлари, ўзбек, рус, Шарқ ва Ғарб адабиёти классикларининг адабий мактаби ва маҳорати, ўзбек сатира ва юмори тараққиёти ҳақида ёзган мақолалари, очерклари, лавҳалари, фельетонлари билан ўзбек совет адабиётининг кейинги тараққиётига жуда кучли таъсир кўрсатди.

Фитрат эса «Абомуслим», «Темур сағанаси», «Абулфайзхон», «Чин севиш», «Арслон», «Шайтоннинг тангрига исёни», «Рўзалар» сингари драмалари, Бедил, Умар Ҳайём, Аҳмад Яссавий, Алишер Навоий, Бобур сингари шарқ адабиётининг буюк даҳолари ҳақидаги илмий-бадиий асарлари ва шеърияти билан Октябрь инқилоби руҳини қўллаб-қувватлади. Бу борада Чўлпоннинг баҳор шамолидек ёқимли шеърларини эсламай бўладими?! Унинг «Кеча ва кундуз» романи-чи! «Ёрқиной», «Ўртоқ Қаршибоев» сингари қатор пьесалари, ҳикоялари айни ҳаётнинг ўзи эди. Элбекнинг Чирчиқ, Ҳумсон табиати ҳақида шеърлари, болалар учун ёзган қўшиқ, эртаклари, қувноқ лапарлари, илмий ишлари, дарслик ва қўлланмалари, «Қўшчи Турғун» насрий асари кимлар учун ёзилган эди? Ғулом Зафарий «Ҳалима» музикали драмаси билан машҳур эмасмиди? У ўз асарида ижтимоий тенгсизлик фожиаларини кўрсатишга аҳд қилганди. Зиё Саид билан Мўминжон Муҳаммаджон ўғли ҳамкорликда ёзган «Қонли кун» драмасида эса 1916 йилги миллий озодлик ҳаракати воқеалари бадиий акс эттирилди. Ғози Юнус эса ўзбек матбуоти тараққиётига жуда катта ҳисса қўшди. У босмахоналар ташкил этишда фаол қатнашди, раҳбарлик лавозимларида ишлади. Янги ташкил қилинган бир неча газета ва журналларда муҳаррирлик қилди. «Муштум» журналининг ҳам биринчи муҳаррири бўлди.

Биз юқорида номлари келтирилган ижодкорлар асарларидан баъзиларинигина санаб ўтганимизда ҳам кўз олдимизда бутун бир тарих, адабий жараён намоён бўлади. Ана шу катта жараён адабиёт тарихидан ўз ўрнини эгаллаши керак. Унгача халқимиз тарихи ғариблигича тураверади. Уларга ёдгорликлар қўйиш, номларини абадийлаштириш, асарларини халққа тезроқ етказиш биз тириклар учун ҳам қарз, ҳам фарздир.

Аҳмад АЛИЕВ,
филология фанлари номзоди, доцент.

• ҚУТЛОВ •

УСТОЗИМ ҲАҚИДА СЎЗ

ҲАР БИР адиб ижодида фақат унинг ўзигагина хос бўлган хусусият ва овоз бўлади. Ё. Хаимов ҳам ана шундай ижодкорлардан ҳисобланади. У адабиётга бундан 50 йил муқаддам кириб келган эди. Мен 1924 йилда Қўқондаги 3-болалар уйида тарбияланганимизни ҳамон кечагидек эслайман...

1920-йилларда ҳамма ерда очлик, безгак ва ўлат ҳукмрон эди. Босмачилар туфайли болалар бир кечадаёқ ота-онасидан ажралиб, етимга айланар, ёш совет ҳукуматининг душманлари ҳали жуда кўп, жумладан, Фарғона вилоятида ҳам босмачилик ҳаракати авжига чиққанди. Ота-онасиз қолган болалар ҳаётини сақлаб қолиш учун ўша пайтда биргина Қўқоннинг ўзида ўндан ортиқ болалар уйи ташкил этилганди.

Л. Фейгин директорлик қилган 3-болалар уйи бошқаларидан кескин фарқ қиларди. Болалар тарбияси ёки уларнинг ҳаётига оид янгиликлар, ташаббусларнинг барчаси 3-болалар уйидан тарқалиб, оммавийлашиши хотирамдан ҳеч кетмайди. Бу ерда болаларнинг яхши ўқишига, уларни меҳнат асосида тарбиялашга ҳамда ўз-ўзини бошқаришларига алоҳида эътибор қилинарди.

Шуниси қизиқки, эски буржуазия тузуми вакиллари бўлмиш сионистлар болалар учун кийим ва озиқ-овқат етишмаслигини рўкач қилиб, болалар уйига «ёрдам қўллари»ни чўзмоқчи бўлишади. Улар ғаразгўйлик билан бу ерда фақат яҳудий миллатига мансуб болалар тарбияланади деб гап тарқатадилар. Бироқ ўқитувчилар коллективи ва комсомол ташкилоти етим болалар ўртасида миллий низо чиқармоқчи бўлганларга қарши зарба беришади: турли миллат вакиллари болаларидан иборат махсус группа тузилиб, улар билан байналмилал тарбия ишлари олиб бориладн. Турли тилларда деворий газета ва «Интернационал» номли журнал (қўлёзма ҳолида) чиқарила бошлайди. Шу орада директор Фейгин Ё. Хаимов журнал ва деворий газеталар чиқаришда фаол иштирок этаётганини пайқаб, у билан тез-тез суҳбатлашиб турадиган бўлади. Унга очерклар, ҳикоялар ёзишда маслаҳатлар беради, мавзулар топишга ёрдамлашади. Директор янглишмаган эди: 14 ёшли Ёқуб санъат ва адабиётга қизиқар, айни пайтда қобилиятли ҳам эди.

Бугунги кунда СССР Ёзувчилар уюшмасининг аъзоси Ё. Хаимов кўплаб очерклар, ҳикоялар, эртаклар, қиссалар ва романлар муаллифидир. Унинг «Ҳаёт ва мамот» номли романи сионизмнинг жирканч қиёфасини фош этишга қаратилган бўлиб, у ўзбек, тожик ва рус тилларида чоп этилган.

Ўз ижодий фаолиятини 1931 йилдан бошлаган ёзувчи кейинчалик «Байроқи меҳнат» газетаси редакциясида, республика ЛКСМ Марказий Комитети болалар ва ўсмирлар нашриёти ҳамда Ғафур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриётида ишлади.

Ёшлигиданоқ бир пардали пьесалар ёза бошлаган адиб, кейинчалик қатор йирик саҳна асарларига қўл урди. Унинг «Ўғил», «Атеист», «Номус», «Юлдузой» каби асарлари шулар жумласидандир.

Ё. Хаимов фақат катталар учунгина эмас, балки кичкинтойлар учун ҳам ижод қилиб келмоқда. Жумладан, унинг «Қалдирғочни қўйиб юборишди», «Кўришгунча», «Яшил олов», «Камалак» номли эртакларини болалар севиб ўқийдилар. «Сеҳрли қафас» деб номланган эртак-пьесаси эса Андижондаги «Лола» қўғирчоқ театрида ҳамда республика ва вилоят музикали драма театрларида намойиш этилмоқда.

Ёзувчи ўзининг кўп йиллик меҳнатлари учун Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фахрий ёрлиқлари билан тақдирланган. Шунингдек, у «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими» ҳамдир. Биз кўп сонли китобхонлар номидан Ё. Хаимовни 80 ёши билан табриклаб, унга сиҳат-саломатлик ва ижодий муваффақиятлар тилаймиз.

Ё. МОРДУХАЕВ,
СССР Журналистлар уюшмаси аъзоси.

ОЙБЕККА ҲАЙКАЛ ЎРНАТИЛДИ

Бекобод районида ўзбек совет адабиётининг асосчиларидан бири — Ойбек номи билан аталувчи совхозда унга ҳайкал ўрнатилди. Ҳайкал очилишига Тошкентдан унинг яқин дўстлари ва ёр-биродарлари, шогирдлари — ҳозирги пайтда Ўзбекистоннинг таниқли шоир ва адиблари, адабиётшунос олимлар келишди.

Пахтачилик совхозига Ойбек номи берилганига йигирма йил бўлди. Қишлоқ аҳли юқоридан берилган кўрсатма билан эмас, балки қалб амри билан ўз юртларида севимли адиб хотирасини абадийлаштиришга қарор бердилар. Бу ерда яшовчи кишиларнинг кўпчилиги Ойбекни яхши билишарди — у бу ерга тез-тез келиб турар, ўзининг «Олтин водийдан шабадалар» романи ва «Қизлар» достони учун материаллар тўпларди. Адибнинг Тошкентдаги уй-музейи совхозга кўп йиллар давомида йиллик ойбекхонликни ўтказишда ва қишлоқ музейини ташкил этишда ёрдам бериб келмоқда.

Ойбек ҳайкали қишлоқ аҳли бунёд этган ёдгорлик комплексининг сўнгги нуқтаси бўлди. Бу ерда соя-салқин боғда ҳозир Ойбек музейи ва ёзувчи номи билан аталувчи маданият саройи ишлаб турибди. Совхоз ўз маъмуриятининг қарорига биноан комплекс қурилишига жами 430 минг сўмдан кўпроқ пул ажратди.

Ҳайкалтарош Т. Тожихўжаев Ойбек образи яратилган ёдгорликнинг муаллифидир.

Ёдгорлик очилишига бағишланган митингда ёзувчилар ва олимлар, Ойбекнинг Тошкентдаги уй-музейи ходимлари сўзга чиқишди.

Совхоз маданият уйида бўлган тантанали кечада Ойбек шеърлари янгради, унинг романларидан парчалар ўқилди. Ёзувчини яқиндан билган кишилар ўз хотираларини сўзлаб беришди.

П. БУРОВ,
ЎзТАГ мухбири.

✦ **СУРАТЛАРДА: Ойбек ҳайкалининг очилиш маросими.**

Суратчи С. МУСАЕВ.

• СПОРТ •

ФУТБОЛ

ЧЕКИНИШ

✦ ФУТБОЛ бўйича бу йилги мавсумга ҳам нуқта қўйилди. Ошкор айтиш кераки, «Пахтакор» мухлислари команданинг ўйинидан сира қаноатланмадилар. Пировард натижада 43 очко тўплаган тошкентлик футболчилар турнир жадвалида ўн иккинчи ўринда қолдилар.

Бу йил ҳам ўтган йилдагидек биринчиликнинг якунловчи икки ўйинида «Пахтакор» сафарда мағлубиятга учраб, тўрт очко йўқотди. Лекин ўтган йил командамиз Б. Абдураимов раҳбарлигида 52 очко тўплаб, бешинчи ўринни эгаллаган бўлса, бу мавсум аввалига В. Носов, сўнг Т. Исоқов устозлигида етти поғона орқага чекинишди.

Биринчи лига билан хайрлашиш хавфида қолган командани қабул қилиб олган Б. Абдураимов қисқа вақт ичида ўз ўйин услубига эга бўлган коллективни ташкил эта олди. Лекин бу йил баҳорда республика физкультура ва спорт комитети, унинг футбол бўлими раҳбарларига ёқмай қолган Б. Абдураимов команда аъзоларининг қўллаб-қувватлашларига қарамай вазифасидан четлатилди. Четдан катта тренер таклиф этилди. Донецкдан келган В. Носов эса айни қизғин паллада бетоблигини рўкач қилиб, жуфтакни ростлаб қолди. Спорт мутасаддилари иккинчи тренер бўлиб ишлаётган Т. Исоқовни катта тренерлик лавозимига лойиқ кўрмадилару, командани унга бошқаришни, яъни йил охиригача раҳбарлик қилишни топшириб қўйдилар. Мана, бу йилги мавсум нима билан тугагани ўзингизга аён. «Пахтакор» ҳамма кўрсаткич бўйича ўтган йилги натижага қараганда орқага қараб кетди. Қуйидаги рақамлар мағзини чақиш ҳукмингизга ҳавола: команда ўтган йилги биринчиликда 42 ўйинда рақиблар дарвозасига 64 та тўп киритиб, ўз дарвозасидан 38 та тўп ўтказиб юбориб, 52 очко тўплаган эди. 21 ўйинда ғолиб келган, 10 ўйинни дуранг қилган ва 11 марта мағлубиятга учраган футболчиларимиз бу йил атиги 16 ўйинда устун келдилар. 11 та учрашувни дуранг қилиб, 15 марта ютқазишди. Тўплар нисбати 59:44 бўлди. Ўтган йилдагидан 11 та очко кам тўпланди. Хуллас юқоридаги рақамларни таҳлил қилсак, «Пахтакор»нинг ўйинидан мухлислар мутлақо қониқишмаганлиги ойдин бўлади қолади.

Биринчи лига вакиллари баҳсида бу йил пойтахтнинг Марказий армия спорт клуби ва Ланчхутининг «Гурия» командалари ғолиб келиб олий лигага йўлланма олишган бўлса, Ростов армиячилари, «Даугава» ҳамда АСК «Карпати» коллективлари сўнгги ўринларда қолиб биринчи лигани тарк этишадиган бўлишди.

Ш. УМУРЗОҚОВ.

• СПОРТ •

✦ СТУДЕНТЛАР шаҳарчасида очилган 31-озиқ-овқат магазини ҳузурида хўжалик ҳисобида ишловчи новвойхона ҳам ташкил этилди. Бу ерда иссиқ нон харид этиб чойхўрлик қилиш, хордиқ чиқариш мумкин. Суратда: новвойхона хизматчиларидан Насиба Абдуллаева ва Муҳаббат Тоҳирова хизмат кўрсатишмоқда.

Суратчи М. НУРИДДИНОВ.

Кўчалар номи ўзгартирилди

Пойтахтимизнинг Ленин кўчасидан ўтиб бораётиб бино деворидаги «Правда газетаси» кўчаси, деб ёзиб қўйилган лавҳага кўзим тушди. Бир неча йиллардан бери Ленин номи билан атаб келинаётган кўча нима сабабдан байрам арафасида ўзгарди экан, деб хайрон бўлдим.

— Бунга хайрон бўлманг, дейди Тошкент шаҳар ижроия комитети шаҳарни ташқи безаш ва топонимик комиссия бўлими мудири, СССР архитекторлар союзи аъзоси Мирхон Орипов. Икки йил аввал «Правда» газетаси ташкил топганининг 75 йиллиги муносабати билан Қатортол кўчаси «Правда» деб ўзгартирилган эди. Лекин биз ўша кўчада истиқомат қилувчи аҳолидан эски — Қатортол номини қайта тиклаш истаги билдирилган кўплаб мактублар олдик. Кўча қайта ўз номи билан атала бошланди. Ленин кўчаси ҳамда Ленин катта кўчаси (проспекти) ёнма-ён бўлгани туфайли кўпинча чалкашликларга олиб келарди. Яқинда шаҳар ижроия комитетининг қарори билан Ленин кўчасига «Правда» газетаси» номи берилди.

— Мирхон Обидович, бошқа кўчалар номлари ҳам ўзгардими?

— Кейинги пайтда 20 га яқин кўча номларини ўзгартирдик. Яқиндагина Акмал Икромов районидаги «Байрам» кўчаси шу райондаги Тожиев номли маҳалла аҳли ҳамда республика радиоэшиттириш давлат комитети ходимлари талабига кўра Илҳом Ибрагимов кўчаси, деб ўзгартирилди. И. Ибрагимов Туркистон Совет ҳокимияти қурилишининг актив иштирокчиси бўлган. 1937 йил қатағон қилинган. Мана энди демократия, ошкоралик, ҳақгўйлик даври келиб, тарихимиздаги оқ доғлар йўқотиляпти.

Дарҳақиқат, тарихий ҳужжатлар синчиклаб ўрганилганда И. Ибрагимовнинг халқ учун қилган ишлари жуда улкан эканлиги аниқланди. Аслида Сирдарёдан бўлган бу коммунист 1914 йилдан иш фаолиятини бошлаган. Дастлаб бошланғич мактабда ўқитувчи, сўнг район партия комитети ташкилий бўлимининг мудири вазифасида ишлади. Тошкент шаҳридаги дастлабки район партия комитетининг ташкилотчиси бўлди. 1923—24 йилларда Москвадаги Шарқ меҳнаткашлари коммунистик университетига кириб ўқиди. 1929—30 йилларда эса Ўзбекистон ССР Марказий ижроия комитети секретари вазифасида ишлади. Унинг меҳнат фаолияти ҳақидаги ҳикояни яна давом эттириш мумкин. Мана шундай тарихий шахслар, халқ ҳимоячиларининг номлари абадийлаштирилмоқда.

20-йиллардаги биринчи ўзбек хотин-қиз комсомолларидан Фотима Сиддиқова номи ҳам тикланди. Пойтахтимизнинг Куйбишев районидаги Жданов кўчаси жасур қиз — «Ҳужум» ҳаракатининг актив аъзоси, Туркистонда саводсизликни бартараф этишда катта ҳисса қўшган Ф. Сиддиқова номи билан аталмоқда. Фотиманинг фожиали тақдири бугунги кунда барчага маълум. 20 ёшли комсомол қизни революция душманлари — босмачилар ваҳшиёна ўлдиришган. Республика уруш ва меҳнат ветеранлари Совети, Октябрь район ижроия комитети ҳамда «Тошкент оқшоми» газетаси илтимосига кўра унинг номи абадийлаштирилди.

Шунингдек, Москва Давлат университети ходимларининг Ўзбекистон жумҳурияти Марказий Комитетига юборган талабномаларида Ҳалил Раҳматулин номини абадийлаштириш сўралганди. Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, 4 Ленин ордени кавалери, РСФСР ва Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан ва техника арбоби Ҳ. Раҳматулин номи яқинда Куйбишев районидаги Ж. Обидова кўчасининг бир қисмига берилди.

Октябрь районидаги Гулистон кўчаси эса Улуғ Ватан урушида Ленин ордени билан тақдирланган жангчи, Севастополь жангининг афсонавий қаҳрамони Усмон Умаров номи билан атала бошланди.

Бугунги кунда Чўлпон номи барчага таниш. 1937 йил қатағон қилиниб, 1940 йил отиб ўлдирилган ёзувчи ҳамда таржимон Чўлпон номи Ҳамза район ижроия комитети ва маҳалла комитети илтимосига кўра «Ўқитувчи» кўчасига берилди.

— Кўчаларни қайта номлаш қандай тартибда олиб бориладн?

— Бир неча йиллар илгари кўча, проезд, маҳаллалар дуч келган ном билан аталаверган. Бугунги кунга келиб, номуносиб, кишининг ғашига тегадиган атамаларни ўзгартиряпмиз. Бу ишда бизга Ёзувчилар уюшмаси ҳамда район ижроия комитетлари яқиндан ёрдам беришяпти. Яъни инқилоб даврида ёки ундан кейин турли ноҳақликлар қурбони бўлган кишиларни, уларнинг халққа қилган хизматларини тарихий ҳужжатлар орқали аниқлаб беришади. Биз эса архивдан ўша кишилар ҳақидаги маълумотларни олгач, шаҳар ижроия комитети қарорини чиқарамиз.

— Энди қайси кўчалар номлари ўзгартирилмоқчи!

— Ҳали айтганимдек, маъносиз номлар жуда кўп. Бунга «Санаторная», «Самолетная», «Табрик», «Тахиятош», «Ўзгариш», «Уйланиш», «Фармон», «Урожайная», «Фонтанная», «Хизматчи» сингари юзлаб номларни мисол қилиш мумкин. Ёки шаҳарда 5 та Охунбобоев кўчаси бор экан. Уларнинг биттасига Ж. Неру номи берилди. Қолганлари ҳам ўзгартирилди. Революция хиёбонида Полтарацкий кўчасига олиб борувчи Куйбишев кўчаси эса Охунбобоев номи билан аталди. Чунки Куйбишев шоссеси ҳам бор.

— Байналмилал жангчилар номлари ҳам абадийлаштириляптими!

— Албатта. Куни кеча Куйбишев районидаги 140-мактабга Афғонистонда ҳалок бўлган жангчи, лейтенант Н. Н. Грешников номи берилди. Акмал Икромов районидаги «Чевар» проезди Ленин комсомоли Марказий комитети, район комсомол комитети ҳамда байналмилал жангчилар жамияти талаби билан байналмилал жангчи Саъдулла Сайдаминов номи билан аталяпти.

Шунингдек, Собир Раҳимов районида истиқомат қилган милиция катта лейтенанти Маткарим Матчонов ўз хизмат вазифасини адо этаётган пайтда ҳалок бўлди. Ўлимидан сўнг Қизил Юлдуз билан мукофотланди. Тошкент шаҳар ижроия комитети ички ишлар бошқармасининг илтимосига кўра у яшаган «Конотопс» кўчасига М. Матчонов номи берилди.

Шу кунларда Марказ—1, 2, 3... сингари рақамлар билан ифодаланган массив ёки микрорайонларнинг тарихий жой номларини аниқлаш борасида иш олиб боряпмиз. Ана шу ҳақда газетхонлардан маълумотлар ёки фикр-мулоҳазаларини шаҳар топонимик комиссиясига билдиришларини илтимос қилардим.

Р. УСМОНОВА.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КУЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916; 325748; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БЎЛИМЛАР: идеология — 325778; агросаноат — 325647; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий советлар ҳаёти — 325733; социал масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи совет қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

Р. — 04391. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс: 64684. Б. — 1720. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12